

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1958 ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ

Υπό ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΕΛΜΗ
Διοικητού τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος

Τὴν 25ῃν Ἀπριλίου 1959 ἐπραγματοποιήθη ἡ τακτικὴ ἐτησίᾳ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἤκουσε καὶ ἐνέκρινε τὴν ἐκθεσὶν πεπραγμένων τῆς Διοικήσεως κατὰ τὸ 1958. Ἡ ἐκθεσις αὕτη τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε πρὸς τοὺς Μετόχους ὁ διοικητὴς τοῦ Ἰδρύματος κ. Δ. Χέλμης ἔχει ὡς ἐξῆς εἰς τὰ κύρια αὐτῆς σημεῖα:

Προβαίνοντες σήμερον εἰς τὸν ἀπολογισμὸν τῶν πεπραγμένων τοῦ παρελθόντος ἔτους, εἰμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι τὸ 1958 ὑπῆρξε καὶ πάλιν ἔτος προόδου διὰ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν. Ὑπῆρξεν ἐπίσης ἔτος προόδου τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς καὶ περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡμετέρας Τραπεζῆς. Ἡ ἀπὸ ἐτῶν σημειουμένη συνεχὴς ἀνοδικὴ πορεία τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς δραστηριότητος, καὶ ἡ σταδιακῶς ἐπιτυγχανομένη ἐξυγίανσις τῆς νομισματικῆς καταστάσεως, ἐξηκολούθησαν γενικῶς κατὰ τρόπον ἰκανοποιητικόν. Αἱ ἐξελίξεις αὐταί, θὰ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ἰδιαιτέρως εὐνοϊκαὶ καὶ ἀποδεικνύουσαι τὴν σταθερότητα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἰδίως κατόπιν τῶν διαμορφωθεισῶν κατὰ τὸ 1958 εἰς τὰς χώρας τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου ὀλιγώτερον εὐνοϊκῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν. Ὡς δὲ εἶναι γνωστόν, μετὰ τῶν χωρῶν τούτων κυρίως συνδέεται ἡ Ἑλλάς, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον στενώτατον, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τῆς εἰς πάσης φύσεως ἐμπορεύματα καὶ εἰς κεφάλαια, ὡς καὶ διὰ τὴν τοποθέτησιν τοῦ ἐξαγωγίμου τμήματος τῶν ὑπ' αὐτῆς παραγομένων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Βεβαίως, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον τῆς ὑψηλῆς καὶ βελτιουμένης διεθνούς συγκυρίας, ἡ εὐρεία ἐξάρτησις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὰς ἀγορὰς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὸς παράγων εἰς τὴν αὔξησιν καὶ εἰς τὴν διατήρησιν ἰκανοποιητικοῦ ρυθμοῦ δραστηριότητος. Δι' ὃ καὶ σοβαροὶ ἐξεφράσθησαν φόβοι, κατὰ πόσον δὲν θὰ ἐξεδηλοῦντο ἀντιστοίχως δυσμε-

νεῖς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς σημειωθείσης χαλαρώσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς στασιμότητος τῶν εἰσοδημάτων εἰς τὰς χώρας τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου.

Τὰ πρῶτα, εὐρυτέρας σημασίας καὶ διεθνούς ἀντικτύπου, φαινόμενα οἰκονομικῆς κάμψεως παρουσιάσθησαν, ὡς γνωστόν, εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ὀλίγον πρὸ τῶν μέσων τοῦ ἔτους 1957, ἐνῶ προηγουμένως εἶχεν ἀρχίσει, καὶ συνεχίζετο ἔκτοτε ἐπιτεινομένη, ἡ ναυτιλιακὴ κρίσις καὶ ἡ πτώσις τῶν ναύλων. Εἰς τὰς δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ὀ ταχυῶ ρυθμῶς ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἶχεν ἤδη παρουσιάσει σημεῖα ἐπιβραδύνσεως.

Ἡ ἐπιβράδυνσις τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς δύο ἰσχυροτέρας οἰκονομικῶς περιοχὰς τοῦ Κόσμου, τὰς Ἡν. Πολιτείας καὶ τὴν Δ. Εὐρώπην, ἐπέδρασε πτωτικῶς, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν πρῶτων ὑλῶν γενικῶς καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν συνθηκῶν ὑφέσεως, ἰδίως εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένας περιοχὰς, τὰς προμηθεύουσας γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας τοῦ Δυτ. Κόσμου. Οὕτω, κατὰ τοὺς πρῶτους μῆνας τοῦ 1958, ἡ οἰκονομικὴ ὑφesiς εἶχεν ἐξαπλωθῆ εἰς ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν ἐκτὸς τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ κόσμον, ἂν καὶ μὲ διάφορον βαθμὸν ἐντάσεως καὶ ποικιλίας ἐκδηλώσεως.

Ἡ ὕ φ e σ ι ς εἰ ς τὰ ς Ἡ ν .
Π ο λ ι τ εῖ α ς

Ἐὰν ἡ ὑφesiς εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ἐξεδηλώθῃ μᾶλλον ἀποτόμως καὶ ἔλαβε ταχέως ὀρισμένας διαστάσεις, ἀντιθέτως ἢ διάρκειά τῆς ὑπῆρξε σχετικῶς βραχεῖα. Συνολικῶς, ἡ

Ύφεσις εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας διήρκεσεν ὀλιγώτερον τοῦ ἔτους, ἂν καὶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι, παρὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως τοῦ ἔτους 1958 ἀνάκαμψιν καὶ τὴν παρατηρουμένην ἔκτοτε αὐξησιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ παραγωγή καὶ ἰδίως ἡ ἀπασχόλησις ὑπελείποντο ἀκόμη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1959 τῶν πρὸ τῆς ὑφέσεως ἐπιπέδων.

Χαρακτηριστικὸν τῆς κάμψεως ὑπῆρξεν ἡ μείωσις τῆς δραστηριότητος τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων συνεπείᾳ συσσωρευθέντων ἀποθεμάτων, ἐνῶ τὰ εἰσοδήματα ἐν τῷ συνόλῳ τῶν, ὡς καὶ ἡ κατανώλιξις, διετηρήθησαν εἰς τὰ πρὸ τῆς ὑφέσεως ἐπιπέδα. Σημαντικὸν εἶναι ὅτι αἱ ἐξελίξεις εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας δὲν προεκάλεσαν συναλλαγματικὰς δυσχερείας εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην. Ἡ διατήρησις τῶν ἀμερικανικῶν εἰσαγωγῶν ἐτήγιμων προϊόντων εἰς τὰ πρὸ τῆς ὑφέσεως ἐπιπέδα καὶ ἡ συνεχισθεῖσα ἐξαγωγή ἀμερικανικῶν κεφαλαίων συνέβαλον, ὥστε, ἀντὶ νὰ σημειωθῇ εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην στενότης δολλαρίων, νὰ μειωθῶν τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα τῶν Ἡν. Πολιτειῶν. Ἡ μὴ δημιουργία προβλήματος δολλαρίου κατὰ τὸ 1958 ἀναμφισβητήτως συνεκράτησε τὴν ἔντασιν τῆς ὑφέσεως εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην καὶ ἀπέτρεψε τὴν ἀνάγκην λήψεως εὐρύτερων μέτρων προστασίας τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων, τὰ ὅποια θὰ εἶχον ἐπηρεάσει περαιτέρω δυσμενῶς τὰ ἐπιπέδα παραγωγῆς καὶ ἀπασχολήσεως.

Ἡ ὑφέσις εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή εἰς Δ. Εὐρώπην ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐξηκολούθει νὰ κινῆται εἰς ἐπιπέδα ἐλαφρῶς ὑψηλότερα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον περίοδον τοῦ ἔτους 1957, περὶ τὰ μέγιστα ὅμως τοῦ 1958 εἶχε πλέον σημειώσει μὴ ἐποχικῆς φύσεως κάμψιν ἕναντι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους καὶ στασιμότητα ἕναντι τοῦ 1957. Ἐξελίξεις ἀναλόγους πρὸς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν παρουσίασεν ἡ ἀπασχόλησις, ἀλλὰ τὸ πρόβλημα οὐδέποτε κατέστη ὀξύ, λόγῳ τῆς ἐπικρατοσύνης πρὸ τῆς ὑφέσεως πλήρους ἀπασχολήσεως. Εἰς τὴν παράτασιν τῆς ὑφέσεως συνέβαλεν ἡ διαμόρφωσις δυσμενῶν ἐν γένει κλιματικῶν συνθηκῶν, λόγῳ τῶν ὁποίων αἱ ἐσοδεῖαι εἰς τὰς περισσότερας εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἐξαίρειται τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Τουρκί-

ας, ὑπῆρξαν κατώτεροι τὸ 1958 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1957.

Ἡ οἰκονομικὴ ὑφέσις εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην δὲν ἐξεδηλώθη ταυτοχρόνως εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς περιοχῆς οὔτε καὶ ἠκολούθησε πάντοτε τὴν αὐτὴν πορείαν εἰς ἐκάστην τούτων. Χρονικῶς προηγήθη ἡ ἐκδήλωσις τῆς ὑφέσεως εἰς Μ. Βρετανίαν, ὅπου ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1956 ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή εἶχεν οὐσιαστικῶς περιέλθει εἰς στασιμότητα, συνεπείᾳ τῆς ἀκολουθηθείσης περιοριστικῆς πολιτικῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν. Εἰς τὴν Δ. Γερμανίαν ὁ ρυθμὸς ἀνόδου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη ἐλαφρῶς καμφθῆ τὸ 1957, ἐμειώθη περαιτέρω σοβαρῶς τὸ 1958, ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ὅμως ἡ δραστηριότης παρέμεινε τὸ 1958 εἰς ἐπιπέδα ἐλαφρῶς ὑψηλότερα ἕναντι τοῦ 1957. Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ τάσις αὐξησεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς διετηρήθη ἐπὶ μακρότερον, ἀπὸ τοῦ θέρους ὅμως τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀνεκόπη.

Ἀπὸ ἔτους σχεδὸν ἡ ἀμερικανικὴ οἰκονομία εἰσήλθε πλέον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀνακάμψεως καὶ ἐμφανίζεται ἰαθεῖσα. Ἀντιθέτως κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ἐξηπλώθη καὶ ἐνετάθη ἡ ὑφέσις εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην.

Ἡ μετατρεψιμότης εἰς Εὐρώπην

Παρὰ τὴν οἰκονομικὴν ὑφέσιν, καὶ μάλιστα εἰς ἐποχὴν πλήρους ἐκδηλώσεώς της, συνετέλεσθη τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ παρελθόντος ἔτους ἱστορικὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν διὰ τῆς τυπικῆς καθιερώσεως μερικῆς μετατρεψιμότητος τῶν νομισμάτων τῶν ὑπὸ δέκα χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης. Ἡ εὐνοϊκὴ διὰ τὰς δυτικοευρωπαϊκὰς οἰκονομίας ἐξελίξις τῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου κατὰ τὸ 1958 ἐπετάχυνε τὴν λήψιν τῆς ἀποφάσεως καθιερώσεως τῆς μετατρεψιμότητος. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ μετατρεψιμότης ἴσχυε κατὰ μέγα μέρος ἤδη ἀπὸ μακροῦ εἰς τὰς περισσότερας δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας, ἡ τυπικὴ καθιέρωσις τῆς πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς ἐκδηλωσις τῆς ἀποφασιστικότητος μίας τῶν οἰκονομικῶν ἰσχυρότερων ζωνῶν τοῦ κόσμου, ὅπως αὕτη προχωρήσῃ εἰς στενωτέραν συνεργασίαν ἐπὶ ὑπερεθνικοῦ ἐπιπέδου, τόσον ἐντὸς τῆς περιοχῆς ὅσον καὶ ἕναντι τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, καὶ

δημιουργήση τὰς προϋποθέσεις μιᾶς διευρύνσεως τῶν ἐμπορικῶν ἀναλλαγῶν καὶ τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων. Περαιτέρω ἄρσις τῶν ὑφισταμένων περιορισμῶν εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἐσημειώθη ἤδη, ἐνῶ ἡ ἀγγλικὴ λίρα καὶ τὸ γερμανικὸν μάρκον ἐνισχύονται ὁλονὲν καὶ περισσότερον εἰς τὸν ρόλον των ὡς διεθνῶν νομισμάτων.

Αἱ πρῶτατοι συναλλαγματικαὶ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην καὶ συνεπέια τούτων κατάργησις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως Πληρωμῶν καὶ θέσις εἰς λειτουργίαν τῆς συναφθείσης κατὰ τὸ 1955 Εὐρωπαϊκῆς Νομισματικῆς Συμφωνίας ἀπετέλουν μίαν τῶν οὐσιωδῶν προϋποθέσεων τῆς ἐπιδιωκομένης ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως τῆς Δ. Εὐρώπης καί, μολοντί ληφθεῖσαι ἀνεξαρτήτως, θὰ πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν εἰς τὰ πλαίσια αὐτῆς. Ὡς γνωστόν, ἀποφασιστικὸν δῆμα πρὸς τὴν πληρεστέραν οἰκονομικὴν ἐνοποίησιν τῆς Δ. Εὐρώπης ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς ὑπογραφῆς τὸν Μάρτιον 1957 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, ἥτις ἐδημιούργησε τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα τῶν Ἐξ (Γαλλία, Γερμανία, Ἰταλία, Βέλγιον, Ὀλλανδία, Λουξεμβούργον) τεθείσα εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1959. Ἡ δημιουργία εὐρύτερου οἰκονομικοῦ χώρου εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην, ἡ ὁποία εὐθὺς σχεδὸν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἐπεδιώχθη κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ διὰ διαδοχικῶν προσεγγίσεων, ὑπῆρξεν ἀντικείμενον συνεχῶν καὶ ἐπιπόνων διαπραγματεύσεων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους 1958.

Σκοπὸς τῶν διεξαχθεισῶν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας διαπραγμάτευσεων ἦτο ἡ διευρυνσις τῆς συνεργασίας τῶν ἔξ χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς μετὰ τῶν ὑπολοίπων χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης, ἔστω ὑπὸ χαλαρώτερων μορφῆν. Αἱ ἀναφεύεσαι σοβαραὶ διαφοραὶ ἀπόψεων κυρίως μετὰ τοῦ Ἡνωμ. Βασιλείου καί, ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, τῆς Γαλλίας, παρημποδίσαν μέχρι τοῦδε τὴν ἐπίτευξιν συμφωνίας, ὥστε αἱ προσπάθειαι εὐρύτερας συνεργασίας τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν νὰ περιέλθουν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1958 εἰς πλήρες ἀδιέξοδον. Πάντως, τοὺς ἔκ τῆς μειώσεως τῶν δασμῶν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1959 ἐπὶ τοῦ μετὰ τῶν ἔξ χωρῶν ἐμ-

πορίου δυσμενεῖς ἀντικτύπους ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἀπεμάκρυνε πρὸς τὸ παρὸν ἢ ὑπὸ τῶν Ἐξ ἐπέκτασις τῶν μετὰ τῶν δασμολογικῶν μειώσεων εἰς ἀπάσας τὰς μετεχούσας τῆς Γκάττ χώρας, ὡς καὶ ἡ ἐπὶ ἀμοιβαίῳ ἐπέκτασις τῶν ἰσχυουσῶν ποσοστῶσεων πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας.

Ὁ ἀντίκτυπος τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας

Οἱ ἀντίκτυποι τῆς ἀρξαμένης εἰς τὰς χώρας τοῦ Δ. Κόσμου ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ἔτους 1957 οἰκονομικῆς ὑφέσεως ἐγένοντο αἰσθητοὶ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ μὲ ποῖαν τινα καθυστέρησιν, ἐκδηλωθέντες πλήρως μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ τιθέμενον ἐν προκειμένῳ ἐρώτημα εἶναι, ἐὰν ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ τὸ καθαρὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἀντικτύπων τούτων ὑπῆρξεν εὐμενὲς ἢ δυσμενὲς.

Ὁ ἀντίκτυπος τῆς διεθνούς ὑφέσεως ἀναμφισθητῶς ὑπῆρξε δυσμενὲς ἐπὶ τῶν ἀδήλων πόρων, οἵτινες κατὰ τὸ 1958 ὄχι μόνον δὲν ἠϋξήθησαν περαιτέρω, ἀλλὰ παρουσίασαν μικρὰν μείωσιν, ἀνελθοῦσαν εἰς 18 ἐκ δολλ. ἢ 7,7%. Ἰδιαιτέρως ἐκάμθησαν τὰ ἐμβάσματα τῶν ναυτιλλομένων συνεπέια τῆς ἐνταθείσης ναυτιλιακῆς κρίσεως, ἐνῶ τὸ τουριστικὸν συναλλάγμα καὶ τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα, παρέμειναν εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1957.

Ἀντιθέτως, ἰδιαιτέρως ἠνυόθη τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον ἀπὸ τῆν ἐξέλιξιν τῶν διεθνῶν τιμῶν κατὰ τὸ 1958. Πράγματι, ἂν καὶ ἐμειώθησαν ἐν τῷ συνόλῳ των αἱ τιμαὶ τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν, αἱ τιμαὶ τῶν εἰσαγομένων ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας ἀγαθῶν ἐκάμθησαν κατὰ αἰσθητῶς ὑψηλότερον ποσοστόν. Ἐξ ἄλλου, εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα εἰστροφώθη ἡ ἐπιβάρυνσις τῶν εἰσαγομένων ἐκ ναύλων. Οὕτω λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἐξαγωγαὶ μόλις καλύπτουν τὸ ἥμισυ τῶν εἰσαγωγῶν κατ' ἀξίαν, ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία ἐπέτυχεν τὸν ἐφοδισμὸν τῆς εἰς τὰ ἀναγκαῖα προϊόντα μὲ σημαντικῶς μικρότεραν συναλλαγματικὴν δαπάνην. Ἡ ἐκ τῆς εὐνοικῆς ἐξελίξεως τῶν ὄρων τοῦ

έμπορίου επίδρασις ύπολογίζεται ότι δέν υπήρξε μικρότερα τών 30 έκ. δολλαρίων.

Ούτω, ή προκύψασα διά τήν ελληνικήν οικονομίαν ώφέλεια έκ τής σημειωθείσης κάμψης τών διεθνών τιμών, άποτέλεσμα, έν τελική άναλύσει, τής στασιμότητας τής διεθνούς βιομηχανικής και ναυτιλιακής δραστηριότητας έξουδετέρωσεν πλήρως τήν έκ του αύτου λόγου μείωσιν τών άδήλων πόρων, καταλιπούσα μάλιστα μικρόν περιθώριον.

Ερώτημα τίθεται, κατά πόσον ή διεθνής ύφεσις ήμπόδισε τήν αύξησιν τών έξαγωγών, ιδίως πρòς τās δυτικοευρωπαϊκάς άγοράς, και έστέρησε τοιουτοτρόπως τήν Έλλάδα προσθέτων συναλλαγματικών πόρων. Κατ' άρχήν πρέπει νά σημειωθή ότι αι έξαγωγαί ηύξήθησαν τò 1958 κατά 20 έκ.ατ. δολλ., αλλά πλέον του ήμίσεος τής αύξήσεως ταύτης όφείλεται εις έκτακτον άγοράν άπό τήν Γαλλίαν οίνων πρòς συμπλήρωσιν τής άνεπαρκούς έσοδείας τής. Θά ήδύνατο, ως έκ τούτου, νά γίνη λόγος περί συνεχιζόμενης σχετικής στασιμότητας τών έξαγωγών κατά τò παρελθόν έτος. Σημασίαν όμως έν προκειμένω έχει ότι συσσωρεύσις άποθεμάτων έξαγωγίμων γεωργικών προϊόντων έσοδείας (1957) 1958 δέν παρετηρήθη. Έκτός άπό τās συνήθεις κατ' έτος συμπτωματικάς δυσχερείας, τās όποιάς συναντά ή πλήρης διάθεσις ώρισμένων ειδών, τά έξαγώγιμα γεωργικά προϊόντα άπερροφήθησαν κανονικά άπό τās ξένας άγοράς. Έξαιρέσιν άποτελούν τά καταστάνατ άξαγώγιμα κατά τήν διανοσμένη περίοδον καπνά έσοδείας 1957, τών όποιών όμως ή άδυναμία διαθέσεως πρέπει νά άποδοθή εις αίτια ανεξάρτητα τών οικονομικών έξελίξεων εις τās Δυτικάς Χώρας, και συγκεκριμένως εις τò μέγα ύψος τής παραγωγής και εις τήν άνώμαλον ποιοτικήν σύνθεσιν τής.

ΠΟΤ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ Η ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΞΕΛΓΩΓΩΝ

Η στασιμότης όθεν τών έξαγωγών γεωργικών προϊόντων κατά θάσιν όφείλεται εις τήν μη περαιτέρω αύξησιν τής έγχωρίου παραγωγής. Η δυσχέρεια όμως διευρύνσεως τών γεωργικών έξαγωγών μας πρòς τās έξειλιγμένας και άπαιτητικάς άγοράς του κόσμου ήθ το σφάλμα ν' άποδοθή εις τήν έκδηλωθείσαν οικονομικήν ύφεσιν, σφάλμα δυνάμενον μάλιστα νά άποδη μοιραίον διά τήν μελλοντικήν ανάπτυξιν τής

έξαγωγικής μας προσπάθειας. Είναι, νομίζομεν, άπαραίτητον νά κατανοηθή ότι οι λόγοι τής άπό έτών ήδη παρατηρουμένης στασιμότητος τών γεωργικών έξαγωγών μας πρòς τήν περιοχήν ταύτην είναι βαθύτεροι, ώστε νά ληφθούν ταχέως ύπό πάντων τών ένδιαφερομένων, άπό του παραγωγού και του έξαγωγέως μέχρι τών τραπεζών και του Κράτους, τά μέτρα έκείνα τά όποία θά προσδώσουν νέαν ώθησιν εις τās έξαγωγάς μας.

Ανάπτυξις τών έξαγωγών εις προηγμένας άγοράς του τύπου τών δυτικών, ιδίως έν όψει του έντεινομένου ανταγωνισμού τών παραγουσών όμοειδή πρòς τά ελληνικά προϊόντα χωρών τής Μεσογείου, προϋποθέτει άπαραιτήτως άνταπόκρισιν τών συνθηκών παραγωγής και διεξαγωγής του έξαγωγικού έμπορίου πρòς τās διεθνείς. Τούτο σημαίνει εύθυγράμμισιν τών τιμών προσφοράς πρòς τās τών ανταγωνιστών μας, προσαρμογήν δέ τών ποιοτήτων, ποικιλιών, χρονικών όρων παραδόσεως, πιστωτικών διευκολύνσεων και τής άπό πάσης άπόψεως έμφανίσεως τών προσφερομένων προϊόντων πρòς τās άπαιτήσεις του ώργανωμένου εισαγωγικού έμπορίου και του καταναλωτικού κοινού τών άγορών τούτων.

Αλλ' έν τής εις αξιόλογον έκτασιν διευρύνσεως τών έξαγωγών μας εις τās δυτικάς άγοράς είναι άνάγκη νά προηγηθούν ριζικά μεταβολαί εις όλα τά στάδια τής διαδικασίας, άπό τής προπαρασκευής τής παραγωγής μέχρι τής τελικής διαθέσεως τών έξαγωγίμων γεωργικών μας προϊόντων, τά άνασχετικά αίτια τής αύξήσεως τών έξαγωγών μας πρòς τόν υπόλοιπον κόσμον είναι άλλης φύσεως.

Βεβαίως, ή ανάπτυξις τών ελληνικών έξαγωγών πρòς τās χώρας διμερών συμφηφισμών υπήρξεν ίκανοποιητική. Πρέπει, πράγματι, νά ληφθή υπ' όψιν ότι έναντι τής κατά 36,5 έκ.ατ. δολλ. συνολικής αύξήσεως τών έξαγωγών μεταξύ 1955 και 1958, αι έξαγωγαί πρòς τās χώρας ταύτας ηύξήθησαν κατά 42,5 έκ.ατ. δολλ. ένώ αι έξαγωγαί πρòς τās χώρας του Δυτ. Κόσμου παρουσίασαν έλαφράν κάμψιν. Τά περιθώρια όμως περαιτέρω αύξήσεως τών έξαγωγών μας πρòς τās χώρας διμερών συμφηφισμών είναι σημαντικά και εις τήν άξιοποίησιν τούτων άποβλέπουν μεταξύ άλλων τά προσφάτως ληφθέντα ύπό του ύπουργείου Έμπορίου μέτρα.

Η ανάπτυξις του έξαγωγικού έμπορίου τής

Ἐλλάδος θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ μίαν τῶν κυριωτέρων, πρώτης δὲ χρονικῆς προτεραιότητος, ἐπιδιώξεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ὅχι μόνον διότι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς κινδύνους ἀνατροπῆς τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν μας καὶ δημιουργίας συναλλαγματικῆς ἀσταθείας, ἀλλὰ καὶ διότι δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὸ μέσον περαιτέρω ἀναπτύξεως καὶ ὀρθολογιστικώτερης διαρθρώσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, συνεπῶς δὲ αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἀνυψώσεως τῶν εἰσοδημάτων καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῆς πολυπληθεστέρως παραγωγικῆς τάξεως. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μελετήσασα ἐπὶ μακρὸν τὸ σοβαρὸν τοῦτο θέμα, ἤδη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους συνέταξε καὶ ἐκυκλοφόρησε δύο σχετικὰς μελέτας, πιστεύει δὲ ὅτι συνέβαλεν εἰς τὴν ἐπισημάνειν ὠρισμένων πλευρῶν τοῦ προβλήματος. Εἶναι δὲ ἐξαιρετικῶς εὐχάριστος ἡ ἐκδηλουμένη τελευταία κυβερνητικὴ δραστηριότης πρὸς τὴν κατευθύνειν τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐξαγωγικῆς προσπάθειας διὰ τῆς συστηματικῆς διερευνησεως τῶν ξένων ἀγορῶν καὶ διὰ τῆς δημιουργίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων.

ΤΦΕΣΙΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Τὸ πρόβλημα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν εἰσοδημάτων δὲν ἐξαντλεῖται ὁμως εἰς τὴν ἀναδιάρθρωσιν καὶ τὴν αὐξησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξαγωγῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐγχώριος δευτερογενὴς παραγωγή εἶναι προσανατολισμένη, ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν, τὴν ὅποιαν μόνον ἐξυπηρετεῖ, καὶ ὅτι εἰς ἐξαιρετικῶς ὑψηλὸν ἐν τῷ συνόλῳ ποσοστὸν ἐξαρτάται, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ, ἀπὸ εἰσαγωγὰς πρώτων καὶ ἐνδιάμεσων ὑλῶν, ὡς καὶ καυσίμων. Ἐὰν τελικῶς ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ ὕφεσις δὲν ἔπληξε τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν, ὀφείλεται εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα τῆς μεταποιήσεως. Πράγματι, τῆς κάμψεως τῶν διεθνῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ ἡμικατεργασμένων προϊόντων καὶ τῶν καυσίμων, ὡς καὶ τῶν ναύλων, ὁ εὐνοϊκὸς ἀντίκτυπος ἐπὶ τοῦ κόστους τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ὑπῆρξεν ἐντόνως αἰσθητὸς καὶ συνέβαλεν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς σταθερότητος τοῦ ἐπιπέδου

τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν παρὰ τὰς χορηγηθείσας τὸ παρελθὸν ἔτος σχετικῶς σημαντικὰς αὐξήσεις τῶν κατωτέρων ἰδίας ἀμοιβῶν. Ἐξ ἄλλου, ἡ διενέργεια ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἰς ὅλους ἀσήμαντον ἔκτασιν ἐξαγωγῶν ἀφίνει ταύτην ἀνεπηρέαστον, ἀμέσως τούλάχιστον, ἀπὸ ἐνδεχομένην χαλάρωσιν τῆς διεθνούς ζητήσεως βιομηχανικῶν προϊόντων. Βεβαίως, ὁ ἀντίκτυπος μιάς διεθνούς ὕφεσεως ἐπὶ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανικῆς παραγωγῆς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκδηλωθῇ ἐμμέσως. Ἐὰν ἐμειοῦντο οὐσιωδῶς τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν παραγωγὴν ἀγαθῶν καὶ εἰς τὴν προσφορὰν ὑπηρεσιῶν προοριζομένων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, θὰ περιοριζέτο ἡ ζήτησις ἐγχωρίων βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἐλέχθη ὁμως ἤδη ὅτι αἱ μὲν ἐξαγωγαὶ δὲν ἐπηρεάσθησαν μειωτικῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσφάτου διεθνούς ὕφεσεως, ἡ δὲ μείωσις τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσοδημάτων ἐντεπροσώπευσεν ἐλάχιστον ποσοστὸν τῆς συνολικῆς διαμορφουμένης ζητήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ σχέσις τοῦ ἐξαγωγίμου τμήματος τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν συνολικὴν δραστηριότητα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ τὴν καθιστᾷ ὀλιγώτερον εὐαίσθητον ἀπὸ ἀντιξῶδους ἐξελίξεις τῆς διεθνούς συγκυρίας, περιορίζει ἐπίσης τὰς δυνατότητας αὐτῆς, ὅπως παρακολουθῇ καὶ ἐπιωφελητὰ πλήρως εὐνοϊκῶν ἐξωτερικῶν ἐξελίξεων. Οὐτὲ ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἐντατικοποίησις τῶν καλλιεργειῶν καὶ ἡ διαφοροποίησις τῶν γεωργικῶν ἐξαγωγῶν δύναται μόνη — ὅσον καὶ ἂν εἶναι, ὡς ἐλέχθη προηγουμένως, ἐπιθυμητὴ — νὰ λύσῃ πλήρως καὶ ὀριστικῶς τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Διὰ τὴν μόνον βελτίωσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν ἐξασφάλισιν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὸ σύνολον τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, δὲν ἀρκεῖ ἡ αὐξησις τῆς παραγωγῆς ὑπὸ τὴν παρούσαν διάρθρωσιν. Ἐπιβεβλημένη καθίσταται ἡ ἀνασύνθεσις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἀναπτυσσομένων τῶν κλάδων, τῶν ὁποίων ἡ δραστηριότης ἐξασφαλίζει τὴν συνεχῆ τροφοδοτήσιν τῆς ἐκδηλουμένης μιάς ἀδιακόπου διαδικασίας ἐνισχύσεως τῆς ζήτησεως. Τοῦτο, ὡς εἰκός, σημαίνει ριζικὴν μεταβολὴν τοῦ ρόλου τῆς βιομηχανίας, ἡ δραστηριότης τῆς ὁποίας ἀντί, ὡς μέχρι τοῦδε, νὰ παραμένῃ παθητικὴ καὶ νὰ ἀκολουθῇ ἀπλῶς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν, θὰ

πρέπει να καταστή δυναμική, άσκοπσα αυτό-
μομον έπίδρασιν έπί τής όλης οίκονομίας.

Έάν όρθώς έπεδιώκετο από τών προπολεμι-
κών ήδη έτών ή έκδιομηχάνισις τής Χώρας, ώς
άποτελοΰσα τήν μοναδικήν λύσιν του πληθυ-
σμιακού προβλήματος, αϊ πρόσφατοι προσπά-
θειαι αϊ καταβαλλόμεναι υπό τών προηγμέ-
νων χωρών τής Δ. Εϋρώπης, όπως δημιουργή-
σουν ευρύτερους χώρους και συντονίσουν τήν
οίκονομικήν των πολιτικήν, καθιστούν έπιτακτι-
κήν τήν ταχεία δημιουργίαν όλων τών προϋ-
ποθέσεων αναδιαρθρώσεως τής ελληνικής οίκονο-
μίας με βάση τήν βιομηχανικήν ανάπτυξιν.
"Άλλως, άπειλείται να καταταγή και να παρα-
μείνη όριστικώς ή 'Ελλάς μεταξύ τών οίκονομι-
κώς καθυστερημένων χωρών του κόσμου. Βρα-
δυτής δε περί τήν δημιουργίαν τών προϋποθέ-
σεων έκδιομηχάνισεως θέλει καταστήσει, προΐ-
όντος του χρόνου, συνεχώς δυσχερεστέραν και
άπαιτητικώτεραν εις θυσίας τήν έπίτευξιν του
έπίδιωκομένου σκοπού.

‘Η προοπτική τών διε- θνών οικονομικών έξε- λίξεων

Πλείστα ένδειξεις διαγράφονται, ότι προ-
σεχώς, ίσως δε λίαν συντόμως, θα παραστώμεν
μάρτυρες μιάς αξιολόγου και έπιταχυομένης
αύξήσεως τής διεθνούς παραγωγής και τών εί-
σοδημάτων, συνεπώς δε και τής ζήτησεως, τήν
όποιαν θέλει συνοδεύσει επέκτασις τών διεθνών
έμπορικών ανταλλαγών έπί αίσθητώς ευρύτε-
ρας, έν συγκρίσει προς τò παρελθόν, βάσεως.
Τò τέλος τής οικονομικής ύφέσεως, ίδίως
μετά τήν ανάκαμψιν εις τās 'Ην. Πολι-
τείας, προοιωνίζεται σύντομον εις τήν Δ. Εϋρώ-
πην. 'Η παραγωγή και ή ζήτησις άναμένεται ό-
τι θα έπανέρουν τόν έντονον άνοδικόν ρυθμόν
των. 'Η πρόβλεψις αύτη, έν συνδυασμώ προς τήν
σταθεροποίησιν τών νομισματικών συνθηκών
και τήν ένίσχυσιν τής συναλλαγματικής θέσεως
τής περιοχής, δημιουργούν ένούικην προοπτι-
κήν. 'Η οικονομική πρόδος τής Δ. Εϋρώπης
εϋλόγως προσδοκάται ότι θα στηριχθή εις τò
προσεχές μέλλον έπί σταθερωτέρων, έν συγκρί-
σει προς τò παρελθόν, βάσεων. Μακροχρονίως
ή οικονομική έννοποίησης τής Δ. Εϋρώπης, άσφα-
λώς θα οδηγηση εις οίκονομικήν άνθησιν άνευ
προηγούμενου, τήν όποιαν θέλει συντηρήσει μία
σφαιρική διαδικασία ανάπτυξεως τών εισοδη-

μάτων και τής ζήτησεως.

Έξ άλλου, ή χαλάρωσις τής έντάσεως εις
τās σχέσεις του Δ. Κόσμου και του 'Ανατο-
λικού Συνασπισμού εϋλόγως δύναται να άναμέ-
νεται ότι θα σημάνη τήν έναρξιν μιάς περιό-
δου διευρυνομένων έμπορικών ανταλλαγών με-
ταξύ τών δύο τούτων περιοχών. Τέλος, αϊ συ-
στηματικά προσπάθειαι τών ήσσονος οίκονο-
μικής αναπτύξεως χωρών, όπως αύξήσουν και
διαφοροποιήσουν τήν παραγωγήν των, οδηγούν
προς συνεχή αύξησιν του έμπορίου μεταξύ βιο-
μηχανικών χωρών και χωρών πρωτογενούς πα-
ραγωγής. 'Η άσφαλής προοπτική συντόμου και
μονιμωτέρας βελτιώσεως τής διεθνούς συγκυρία-
ς έπιβάλλει τήν προσαρμογήν τών όρων τής
έγχωρίου παραγωγής και τών συνθηκών διεξα-
γωγής του έξαγωγικού έμπορίου έπί άπόλύτως
συγχρονισμένης βάσεως, τούτο δε έντός του
βραχυτέρου δυνατού χρονικού διαστήματος,
ώστε να έπωφεληθή έγκαιρώς και κατά τò δυ-
νατόν πληρέστερον ή ελληνική οίκονομία τών
διναιογομένων δυνατοτήτων.

‘Η διεθνής συνεργασία και ή 'Ελλάς

Κατά τò παρελθόν έτος, κατά τήν διεξαγω-
γήν τών διαπραγματεύσεων διά τήν ίδρυσιν τής
Εϋρωπαϊκής Ζώνης 'Ελευθέρων Συναλλαγών,
παρεσχέθη και άξιοποιήθη υπό τής ελληνικής
Κυβερνήσεως ή ευκαιρία όπως τεθή εις τούς
συνεταίρους μας του 'Οργανισμού Εϋρωπαϊ-
κής Οίκονομικής Συνεργασίας κατά τρόπον ώ-
λοκληρωμένον και με πάσαν ειλικρίνειαν ή φύ-
σις και ή έκτασις του οίκονομικού μας προβλή-
ματος. Είμαι ευχάριστον ότι τούτο έτυχε γενι-
κής άναγνωρίσεως και ότι αϊ υπό τής ελληνι-
κής αντιπροσωπείας προταθείσαι λύσεις έγέ-
νοντο κατ' άρχήν δεκταί, ώς φαίνεται και έκ
τής έκθέσεως Χαλοσταίιν.

"Οτι ή προβληθείσα ελληνική θέσις συνήντη-
σε κατανόησιν, άπεδείχθη από τήν έπιτυχή πε-
ρι τὰ τέλη του 1958 έκβασιν τών διαπραγμα-
τεύσεων μετά τής γερμανικής Κυβερνήσεως, ή
μετά τής όποιας συμφωνία συνήφθη εις τὰ
πλαίσια τής ευρύτερας εϋρωπαϊκής οίκονομικής
συνεργασίας. Εις τήν προσπάθειαν κινητοποιή-
σεως του διεθνούς ένδιαφέροντος ύπέρ τής οί-
κονομικής αναπτύξεως τής 'Ελλάδος, ή 'Εθνι-
κή Τράπεζα τής 'Ελλάδος πιστεύει ότι συνέ-
βαλεν ούσιωδώς διά τής ύπογραφής μετά τής

Ἐνώπιον τῆς γνωστῆς συμφωνίας περὶ κοινοπραξίας, ὡς καὶ διὰ τῆς διεξαγωγῆς συνμιλιῶν, ἐπὶ σκοπῶν ὁμοίας συνεργασίας εἰς διαφαιτέρω τομείς, μετ' ἄλλων σοβαρῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, εἰσαγωγικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τεχνικῶν οἰκῶν τῆς Γερμανίας, ἐτέρων χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν.

Τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ 1958

Τόσον ἀπὸ ποσοτικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ποιοτικῆς ἀπόψεως ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐσημείωσε περαιτέρω ἀξιολόγους προόδους κατὰ τὸ 1958. Ἐπὶ τῆ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε συγκεντρωθέντων στοιχείων ὑπολογίζεται, ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἠξήθη κατὰ 4% περίπου ἔναντι τοῦ 1957. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἱκανοποιητικόν. Ὑπολείπεται ὅμως αἰσθητῶς τοῦ ἐπιτευχθέντος κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, ἰδίως δὲ κατὰ τὸ 1957, ὅτε ἀνήλθεν εἰς 10% περίπου.

Κυρία αἰτία τοῦ φαινομένου ὑπῆρξεν ἡ μείωσις τοῦ ὄγκου τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἡ ὅποια διὰ πρώτην φοράν σημειοῦται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1954, ὡς καὶ ἡ διάθεσις τῆς εἰς τιμὰς χαμηλοτέρας κατὰ 4% περίπου ἔναντι τοῦ 1957.

Γεωργικὰ εἰσοδήματα καὶ βιομηχανικὴ παραγωγή

Ἡ στενὴ καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικὴ ἐξάρτησις τῆς συνολικῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀπὸ τὰς διαμορφουμένας διακυμάνσεις τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς συνιστᾷ μίαν τῶν βασικῶν ἀδυναμιῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἡ θεραπεία τῆς ὁποίας, θὰ πρέπει μακροχρόνως νὰ ἐπιδιωχθῆ διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ βάρους τῆς συμβολῆς εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τῆς γεωργίας εἰς τὴν μεταποίησην. Ἡ συμβολὴ τῆς δευτέρας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κυμαίνεται περίρις ποσοστοῦ 19% ἔναντι 34% τῆς πρώτης, ἡ δὲ δραστηριότης τῆς σπανίως καὶ προσωρινῶς μόνον ἀποκλίνει τῆς λοιπῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἐπιβεβαιουμένου, οὕτω, τοῦ παθητικοῦ τῆς ρόλου.

Χαρακτηριστικὸν τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπῆρξεν ἡ ἀντίστροφος ἐξέλιξις τῆς παραγωγῆς

εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ὄχι μόνον ἐσημείωσε αὔξισιν, ἀλλὰ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν σημαντικωτέρων τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἀνελθούσα εἰς 10,6%. Ἡ διάστασις αὕτη, ἐν ὅψει τῆς καθιερωμένης ἀγορᾶς εἰς τὴν ὅποιαν τοποθετοῦνται ἐν τῷ συνόλω των σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, δηλαδὴ τῆς ἱκανοποιούσης εἰς ὑψηλὸν ποσοστὸν τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπαίθρου ἐγχωρίου ἀγορᾶς, δὲν παρέμεινεν ἄνευ δυσμενῶν τινῶν συνεπειῶν. Πράγματι, ἡ ἐγχωρία ζήτησις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπορροφήσῃ ὀλόκληρον τὴν παραγωγὴν τῆς βιομηχανίας, με ἀποτέλεσμα νὰ παραμείνουν εἰς αὐτὴν ἀποθέματα ἐτοίμα ἐκρίως προϊόντων, ὕψους μεγαλυτέρου τοῦ θεωρουμένου ὡς κανονικοῦ. Σημειωτέον, οἱ συσσωρευμένα ἀποθέματα κατὰ τὰς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις ὑφίστανται καὶ εἰς τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον. Ἡ πραγματοποιήσις προσφορᾶς μεγαλυτέρας τῆς ἀνταποκρινομένης εἰς τὴν τρέχουσαν ζήτησιν προεκάλεσε τεχνητὴν διόγκωσιν τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος, ἐφ' ὅσον τμήμα τοῦτο παρέμεινεν ὑπὸ μορφήν μὴ φυσιολογικῶν ἀποθεμάτων. Ἐάν, δηλαδή, ἡ δραστηριότης τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου εἶχε περιορισθῆ εἰς τὰ πλαίσια τῆς διαμορφωθείσης ἐνεργοῦ ζήτησεως, ἡ αὔξισις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θὰ ἦτο μικροτέρα τῆς ὑπολογιζομένης.

Δὲν εἶναι, βεβαίως, ἀπίθανον ὅτι ἡ σημαντικὴ μείωσις τῶν διεθνῶν τιμῶν ἀπέτελεσεν, εἰς ἕκτασιν τινα, κίνητρον διενεργείας προσθέτων ἀγορῶν, ἐνῶ εἰδικῶς, ὅσον ἀφορᾷ ὠρισμένας βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, ἡ διεύρυνσις τῆς παραγωγῆς ὑπῆρξε μέσον μείωσεως τοῦ κατὰ μονάδα κόστους. Βασικῶς ὅμως θὰ πρέπει νὰ ὑπόθετῆ, ὅτι κατὰ τὴν κατάρτισιν τῶν προγραμμάτων των διὰ τὸ 1958 αἱ ἐπιχειρήσεις ἐστηρίχοντο ἐπὶ προβλέψεων μεγαλυτέρας ζήτησεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατὰ τὸ 1957, ἦτο δὲ τοῦτο εὐλόγον βάσει τῶν διαθεσίμων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1958 δεδομένων. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὑψηλῶν γεωργικῶν εἰσοδημάτων τοῦ 1957 καὶ τῶν ἐκδηλωθέντων πολλαπλασιαστικῶν φαινομένων ἐπὶ τῶν ἀστικῶν εἰσοδημάτων, αἱ προβλέψεις ἐπηλήθευσαν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1958. Τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῶν πωλήσεων ἐνεθάρρυνε τὰς ἐπιχειρήσεις, ὅπως ἀναπτύξουν περαιτέρω τὰς ἐργασίας των. Ἡ μείωσις ὅμως τῶν γεωργικῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ

1958 συνετέλεσεν εις την διαμόρφωσιν χαμηλής ζητήσεως από την ύπαιθρον, ό δυσμενής άντικτύπος της όποιας έγένετο ταχέως αισθητός επί των άστικών εισοδημάτων. "Ότι ή άξία της γεωργικής παραγωγής του 1958 θά διεμορφούτο εις επίπεδα χαμηλότερα, όχι άπλώς των προβλεφθέντων διά τó έτος τούτο, αλλά και των έπιτευχθέντων κατά τó 1957, έγένετο σταδιακώς μόνον άντιληπτόν, κυρίως κατά την διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου, ότε πραγματοποιούνται διαδοχικώς αι κυριώτεροι έσοδειαι. Αι βιομηχανικαι έπιχειρήσεις ειχον όμως πλέον τότε προσδώσει ύψηλόν ρυθμόν εις την παραγωγήν των. Πλήρης εύθυγράμμισις πρòς τας διαμορφουμένας εις την ύπαιθρον συνθήκας προϋπέθετεν άπότομον και έντονον κάμφιν τής βιομηχανικής δραστηριότητος, ή όποια βεβαίως δέν θά παρέμενεν άνευ σοβαρών διαταρακτικών συνεπειών επί του κόστους παραγωγής και του έπιπέδου άπασχολήσεως. Είναί έν τούτοις χαρακτηριστικόν τής προσπάθειας τής βιομηχανίας, όπως προσαρμοσθή εις την δημιουργηθείσαν κατάστασιν, ότι κατά τó τέταρτον τρίμηνον 1958 ή παραγωγή συνεκρατήθη εις τά επίπεδα του τρίτου τριμήνου, ένώ κατά τó 1957 ειχεν αύξηθή περαιτέρω κατά 4% και ότι τόν 'Ιανουάριον 1959 έμειώθη έναντι του Δεκεμβρίου 1958, ένώ τόν 'Ιανουάριον 1958 ειχεν έλαφρώς ύψωθή έναντι του Δεκεμβρίου 1957. "Άσκησις πιέσεως υπό των τραπεζών επί τής βιομηχανίας διά περιορισμού των πιστώσεων δέν ήτο βεβαίως δυνατή πριν έπιβεβαιωθή ή δυσμενής πορεία των έσοδειών. Ούτως ή άλλως, αύτη δέν ήτο σκόπιμον είμη να εφαρμοσθή σταδιακώς. Πάντως, άμα τή έκδηλώσει των πρώτων συμπτωμάτων τής χαλαρώσεως τής ζητήσεως, αι τράπεζαι προσήρμοσαν άναλόγως την πιστωτικήν πολιτικήν των, ώστε μεταξύ Σεπτεμβρίου 1958 και 'Ιανουαρίου 1959 αι βραχυπρόθεσμοι χορηγήσεις των πρòς την μεταποίησην να αύξηθούν κατά 2,9% μόνον έναντι 17,3% μεταξύ Σεπτεμβρίου 1957 και 'Ιανουαρίου 1958.

Τó εισαγωγικόν έμπόριον, ως έκ τής φύσεώς του, ήδυνήθη να προσαρμοσθή έγκαιρότερον και άποτελεσματικώτερον από την βιομηχανίαν, όπως αποδεικνύει ή από του Αύγουστου 1958 διαμόρφωσις των μηνιαίων ιδιωτικών εισαγωγών εις επίπεδα χαμηλότερα έν συγκρίσει πρòς τó προηγούμενον έτος.

Δύο κυρίως παράγοντες έπενήργησαν άνασχετικώς επί τής έκδηλωθείσης κατά τó δευτερον ιδίως εξαμήνου του 1958 τάσεως άνακοπής του ρυθμού αύξήσεως τής οικονομικής δραστηριότητος. 'Ο εις ήτο ή από τής ένάρξεως του παρελθόντος έτους άναζωογόνησις του οίκοδομικού όργανου, ό όποιος ειχε περιέλθει εις άστασιμότητα κατά τó 1957. 'Ο έτερος ήτο ή αύξησις των άμοιβών των έργαζομένων. 'Εν τούτοις, οι παράγοντες ούτοι δέν άπεδείχθησαν έπαρκείς διά να έξουδετερώσουν τούς άντικτύπους τής μειώσεως των γεωργικών εισοδημάτων.

ΠΟΙΟΙ ΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ.

Αι πηγαί πληθωριστικών πιέσεων, αι όποιαί εις τó παρελθόν ήσαν μόνιμοι παράγοντες άσταθείας και ήπείλουν να άνατρέψουν την έσωτερικήν ίσορροπίαν, κατόπιν των συστηματικώς καταβληθεισών προσπαθειών ιδίως τής τελευταίας τριετίας έξουδετερώθησαν πλέον πλήρως.

'Αξίζει ιδιαιτέρας μνείας, λόγω τής εύνοϊκής έπιδράσεώς της πρòς την κατεύθυνσιν τής παγίωσεως τής νομισματικής σταθερότητος, ή έντυπωσιακή μεταβολή ή όποια έσημειώθη εις τας άνάγκας του κρατικού προϋπολογισμού, τας ίκανοποιουμένας από την νομισματικήν κυκλοφορίαν.

'Η προοδευτική αύξησις των πλεονασμάτων του τακτικού προϋπολογισμού, διά των όποιων καλύπτονται αι συνεχώς αύξανόμεναι δαπάναι διά δημοσίας επενδύσεις, έξηγεϊ διατι έπιτυγχάνεται ή προώθησις διευρυνόμενου από έτους εις έτος προγράμματος έργων χωρίς διαταρακτικώς επιδράσεις επί τής νομισματικής σταθερότητος.

'Η κάμφισ των τιμών των έκ του έξωτερικού έμπορευμάτων, έν συνδυασμώ πρòς την μη έκδήλωσιν πληθωριστικών πιέσεων εις τó έσωτερικόν, ώδήγησεν εις αισθητήν χαλάρωσιν των τιμών χονδρικής πωλήσεως. 'Ο καταρτιζόμενος, υπό τής Τραπεζής τής 'Ελλάδος σχετικός τιμαριθμος δεικνύει μειώσιν του μέν μέσου έτησιού έπιπέδου κατά 2,4% τó 1958 έναντι του 1957, του δε Δεκεμβρίου του 1958 κατά 1,3% έναντι του άντιστοίχου μηνός του 1957. Παρά δέ την μικράν ύψωσιν του τιμαριθμού κό-

στους ζωής, ανέλθουσιν εἰς 1,4% προκειμένου περὶ τοῦ μέσου ἐτησίου ἐπιπέδου καὶ 1,9% προκειμένου περὶ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου καὶ ὀφειλομένη κυρίως εἰς ἐλεγχόμενας τιμὰς, εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν παρέμεινε γενικῶς σταθερότερον ἐν Ἑλλάδι παρὰ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, ὅπου τὸ κόστος ζωῆς ἠξήθη περισσότερο.

Αἱ πιστωτικαὶ συνθηκαὶ κατὰ τὸ 1958

Οἱ ἀριθμοὶ τῆς τραπεζικῆς πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἐμφανίζουν σημαντικὴν αὐτῆς αὐξησιν κατὰ τὸ ὑπὸ ἀνασκόπησιν ἔτος. Ἡ αὐξησης αὕτη, ἀνερχομένη εἰς δραχ. 3.366 ἑκατ. ἐντὸς τοῦ ἔτους - ἦτοι εἰς 17,8% ἑναντι τοῦ τέλους τοῦ 1957, εἶναι - τόσον ἀπολύτως ὅσον καὶ σχετικῶς - μικρότερα τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Βάσει ὁμῶς τῶν μέσων μηνιαίων ὑπολοίπων, προκύπτει ὅτι ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως ἦτο ἀνώτερος κατὰ τὸ 1958. Τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἕκ τοῦ γεγονότος, ὅτι, ἐνῶ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐν γένει πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἠξήθη οὐσιαστικῶς κατὰ τὸ πρῶτον ἰδίᾳ ἐξάμηνον τοῦ 1958, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν πιστώσεων ὑπῆρξε κατὰ πολὺ βραδύτερος πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Εἰς τινὰς μάλιστα κλάδους ἐνεφάνισε ποιάν τινα κάμψιν.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν ἀριθμῶν κατὰ πηγὴν κεφαλαίων προκύπτει ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ αὐξουσα σημασίαι τῶν ἰδίων διαθεσίμων τῶν τραπεζῶν καλυπτόντων σήμερον τὸ 59% περίπου τοῦ συνόλου τῶν πιστώσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ σοβαρὰ μείωσις τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν διατιθεμένων κεφαλαίων τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου, ἐνῶ παραλλήλως αἱ ἀπ' εὐθείας χορηγήσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος παρέμεινον εἰς τὸ αὐτὸ σχεδὸν ἐπίπεδον. Μεγαλύτεραν ἀντιθέτως σημασίαν ἀπέκτησαν τὰ κεφάλαια τῶν Ν.Π.Δ.Δ., ὅσον ἀφορᾷ ὁμῶς τὴν πιστοδοτήσιν τῆς Ἀγροτικῆς καὶ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, αἵτινες, ἄλλωστε, ἔλαβον καὶ ἀλόκληρον τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου κεφαλαίων, ὡς καὶ τὸ ποσὸν καθ' ὃ ἐμειώθη τὸ ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων μερίδιον τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν. Τοιοῦτο γρῶπὸς συνεχίσθη ἡ καὶ κατὰ τὰ τρία προηγούμενα ἔτη παρατηρηθεῖσα ἀνεξαρτητοποιήσις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀπὸ τὰ κεφα-

λαία τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου καὶ τῶν Ν.Π.Δ.Δ., ἅτινα δὲν καλύπτουν πλέον εἰμὴ 11% περίπου τοῦ συνόλου τῶν χορηγήσεών των.

Αὐξησης τῶν πιστώσεων ἐνημειώθη εἰς ὅλους τοὺς κλάδους πλὴν τοῦ καπνεμπορίου. Ἐκ τῆς κατὰ 3.366 ἑκατ. συνολικῆς αὐξήσεως, 1.296 ἑκατ. ἀφεώρων τὴν βιομηχανίαν καὶ 1.000 περίπου ἑκατ. τὴν γεωργίαν. Εἰς ὄλους τοὺς ἄλλους κλάδους ἀντιστοιχοῦν πολὺ μικρότερα ποσὰ αὐξήσεως, εἰδικῶς δὲ εἰς τὴν περιπτῶσιν τοῦ ἐμπορίου τὸ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον ἔβαινε μειούμενον κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον τοῦ ἔτους. Ἄν ἐξαρῆσθαι τις τὸ ἐμπόριον, τὰ ποσοστὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν διαφόρων κλάδων εἰς τὴν συνολικὴν χρηματοδοτήσιν δὲν φαίνεται νὰ μετεβλήθησαν οὐσιαστικῶς. Δέον, πάντως, νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τῆς εἰς δραχμὰς πιστοδοτήσεως δὲν παρέχουν πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς πιστοδοτικῆς ἐνισχύσεως τῆς οἰκονομίας, ἰδίᾳ δὲ τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον διαθέτει ἐπὶ πλέον σημαντικωτάτας πιστώσεις ἐξωτερικοῦ.

Λεπτομερεστερά ἀνάλυσις τῶν κατὰ κλάδους τραπεζικῶν πιστώσεων ἀπὸ ἀπόψεως προθεσμίας δεικνύει ὅτι κατὰ τὸ 1958 ἐπραγματοποιήθη εἰς εὐρύτεραν ἔκτασιν μακροπρόθεσμος πιστοδοτήσις τῆς οἰκονομίας. Αὕτη, ἀνελθούσα ἀπὸ δραχ. 5.231 ἑκατ. κατὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1957 εἰς 6.416 ἑκατ. ἐν τέλει τοῦ 1958, ἠξήθη κατὰ 22,7%, ἐνῶ ἡ βραχυπρόθεσμος πιστοδοτήσις ἠξήθη ἀντιστοίχως ἀπὸ 13.705 ἑκατ. εἰς 15.886 ἑκατ., ἦτοι κατὰ 15,9%. Οὗτα, τὸ ποσοστὸν τῆς μακροπρόθεσμου πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἐπὶ τοῦ συνόλου ἠξήθη ἀπὸ 27,6% τὸ 1957 εἰς 28,8% τὸ 1958. Ἡ αὐξησης τῶν μακροπρόθεσμων πιστώσεων διωχετεύθη πρωτίστως εἰς τὴν γεωργίαν, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς τὸν οἰκισμὸν καὶ τὰ μεταλλεία. Σχετικῶς μικρὰ ἦτο ἡ αὐξησης τῆς μακροπρόθεσμου χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας (ἦτοι 157,5 ἑκατ. ἢ 11,6%). Ἀντιθέτως ὑπῆρξε σημαντικὴ ἡ αὐξησης τῶν πρὸς τὴν βιομηχανίαν βραχυπρόθεσμων πιστώσεων, περιελθόντος εἰς αὐτὴν τοῦ ἡμίσεος σχεδὸν τῆς συνολικῆς αὐξήσεώς των.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἠξήσε καὶ πάλιν τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς τῆς εἰς τὴν συνολικὴν χρηματοδοτήσιν ἀπὸ 25,9% κατὰ τὸ 1957 εἰς 27,6% κατὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1958. Ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν χορηγομένων πιστώσεων

το ποσοστόν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀνῆρχετο κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμερομηνίαν εἰς 66,2%, ἔναντι 64,5% ἔν ἔτος πρὶν. Εἰδικώτερον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κατηύθυνε μέγα μέρος τῶν κεφαλαίων τῆς πρὸς τὴν βιομηχανίαν, ἥτοι σχεδὸν τὸ 50% ἔναντι 47% κατὰ τὸ 1957 καὶ 40% κατὰ τὸ 1956. Συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς βιοτεχνίας, τὰ ποσοστὰ χρηματοδοτήσεως πρὸς τὴν μεταποίησιν ἐν γένει ἦσαν 55%, 51% καὶ 44% ἀντιστοίχως. Αἱ πιστώσεις δὲ αὐτὰι ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ μέγιστον μέρος διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων μὲ κεφάλαια κινήσεως καὶ κατὰ μικρὸν μόνον ποσοστόν (1,8%) διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις.

Ἐπὶ τῆς συνολικῆς πιστοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, τὸ ποσοστόν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἦτο 66,9% κατὰ τὴν 31.12.1958, ἔναντι 63,6% κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐτι ὑψηλότερα εἶναι διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τὰ ποσοστὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐμπορίου, ἥτοι 67,2% τὸ 1958, ἔναντι 64,7% κατὰ τὸ 1957. Τοῦτο ὀφείλεται ἰδίᾳ εἰς τὴν σημαντικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ καπνεμπορίου ἐκ μέρους τῆς ἡμετέρας Τραπεζῆς.

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ Ἡ ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Ὁ μειωμένος ἔναντι τοῦ 1957 ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐδημιούργησεν ἀναμφισβητήτως μικρότερα περιθώρια ἀποταμιεύσεως, ἥτις ὁμως λόγῳ τῆς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὰς τραπεζὰς κατηύθυνετο εἰς μεγαλυτέραν ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀναλογίαν πρὸς τραπεζικὴν κατάθεσιν.

Ἐν τῆλει τοῦ 1958 τὸ συνολικὸν ὕψος τῶν καταθέσεων ἐξήχθη εἰς 13,3 δισ. δραχμῶν περίπου, ἐμφάνισαν αὐξήσιν 2,9 δισ. ἢ 28% ἔναντι τοῦ τέλους 1957. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς αὐξήσεως ταύτης, ἥτοι 2,4 δισ., προήλθεν ἀπὸ τὰς καταθέσεις ἰδιωτῶν καὶ Ν.Π.Ι.Δ. Ὅσον ὁμως καὶ ἂν ἦτο ἰκανοποιητικὸς ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ἐν γένει, δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ὅτι, τόσον ἀπολύτως ὅσον καὶ σχετικῶς, οὗτος ὑπελείφθη τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Ἡ ἐπιβράδυνσις αὕτη δὲν θὰ ἦτο ἴσως τόσον αἰσθη-

τὴ, ἂν δὲν εἶχεν ἀντιστραφῆ, ἔστω καὶ παροδικῶς, διὰ λόγους ἀναγομένους εἰς διεθνή γεγονότα, κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ ἐξέλιξις τῶν καταθέσεων. Ἐπίσης πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι μέρος τῶν ἀποταμιεύσεων ἀπερροφήθη ἀπὸ τὸ ὁμολογιακὸν δάκειον τῆς Δ.Ε.Η.

Ἰδιαιτέρως δεόν νὰ ὑπογραμμισθῇ τὸ γεγονός ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν καταθέσεων παρετηρήθη πρωτίτως εἰς τὰς ἰδιωτικὰς καταθέσεις ταμειυτηρίου καὶ προθεσμίας. Τὸ ποσοστόν τῶν παρὰ τραπεζίας καὶ εἰδικoῖς πιστωτικοῖς ὀργανισμοῖς καταθέσεων ταμειυτηρίου ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ἀνῆλθεν εἰς 57,1% κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1958, ἔναντι 53,4% κατὰ τὸ 1957 καὶ 16,9% τὸ 1955, τὸ δὲ ποσοστόν τῶν καταθέσεων προθεσμίας ἀνῆλθεν εἰς 10,9%, ἔναντι 8,1% καὶ 2,3% ἀντιστοίχως. Ἡ εὐοίωσις αὕτη ἐξέλιξις ἀπὸ ἀπόψεως ποιοτικῆς συνθέσεως τῶν καταθέσεων ἐνισχύεται ἐτι μάλλον ἐκ τῆς παρατηρουμένης, βάσει τῶν παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον στοιχείων, ἐπιβραδύνσεως τοῦ ρυθμοῦ ἀναλήψεων εἰς τὰς καταθέσεις ταμειυτηρίου. Ἐνδειξιν, τέλος, τῆς παγιομένης καὶ ἐπεκτεινομένης εἰς ὀλονὲν εὐρύτερους κύκλους τάσεως πρὸς ἀποταμίευσιν παρέχουν καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ καταθετῶν.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν παρ' ἡμῖν καταθετῶν ταμειυτηρίου ἠξήθη κατὰ 46% περίπου, ἔναντι αὐξήσεως 61% κατὰ τὸ 1957. Ἡ αὐξήσις αὕτη ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ὑπαλλήλων καὶ λοιπῶν φυσικῶν προσώπων (μὴ ἐπαγγελματιῶν), ἀντιστοιχοῦσα εἰς ὁμοίως ὕψηλὰ ποσοστὰ αὐξήσεως τῶν κατατεθέντων ποσῶν. Τοῦτο ἀντικατοπτρίζει τὸς ἀόκνους προσπαθείας τῆς ἡμετέρας τραπεζῆς, ὅπως συμβάλῃ παντοιοτρόπως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπέκτασιν τοῦ ἀποταμειυτικοῦ πνεύματος, καθοδηγούμενη ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἡ ἐδραίωσις τοῦ πιστωτικοῦ τῆς χώρας συστήματος, καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἐπὶ ὑγιᾶν βάσεων περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, δεόν νὰ προέλθῃ πρωτίστως ἐκ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ πνεύματος τούτου. Οὕτω, συνεστήθη παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ τραπεζῇ κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον ἐπὶ τῆς Ἀποταμιεύσεως, ὅπερ ἠδύοκησε νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν Του προστασίαν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο εἶναι πα-

λύτιμος συμπαραστάτης ἐν τῇ ἀναληφθείσῃ ὑφ' ἡμῶν εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν προσπάθεια ἀναπτύξεως τῶν καταθέσεων.

Ἡ σύστασις παραλλήλως εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν ἐπὶ τῆς Ἀποταμιεύσεως κατέστησε δυνατὴν τὴν κινητοποίησην τοῦ Κλήρου, ὡς καὶ τοῦ διδασκαλικοῦ κόσμου, ἢ συμβολὴ δὲ αὐτῶν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος τῆς ἀποταμιεύσεως εἶναι ἀνεκτίμητος.

Ἐκφεύγοντες ἀπὸ τὰς μέχρι τοῦδε τυπικὰς ἐν Ἑλλάδι μορφὰς ἀποταμιεύσεως, καθιερώσαμεν ἀπὸ τιῶν μηνῶν Ταμιευτήριον Νεότητος, ὡς καὶ Ταμιευτήριον μετ' Ἀσφαλείας Ζωῆς καὶ Ἀτυχημάτων. Τὸ πρῶτον ἀποσκοπεῖ τὸν ἔθισμὸν τῶν νέων εἰς τὴν ἀποταμίευσιν, τὸ δὲ δεύτερον καλλιιεργεῖ τὴν ἀσφαλιστικὴν συνείδησιν. Τὰ ἀποτελέσματα, παρὰ τὸν βραχὺν χρόνον ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν καταθέσεων τούτων, εἶναι ἐνθαρρυντικά. Μελετῶνται περαιτέρω καὶ ἄλλα ἰσχύοντα εἰς πολλὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ συστήματα, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι μὲ τὴν συναντίληψιν τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Κράτους, εἰς ἃς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται νομοθετικὴ ρύθμισις, θὰ διευρύνωμεν τὸν κύκλον τῶν ἀποταμιευτῶν διὰ τῆς καθιερώσεως καὶ ἄλλων νέων, προσηρμοσμένων πρὸς τὰς οικονομικὰς μας συνθηκὰς καὶ τὴν νοοτροπίαν τοῦ Ἑλληνοσ, μορφῶν ἀποταμιεύσεως.

Χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς ταύτας ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀπέβη, ὡς καὶ προπολεμικῶς, τὸ Ἰδρυμα ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὁποῖον στρέφεται κατ' ἐξοχὴν τὸ ρεῦμα τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων. Παρ' αὐτῇ συγκεντρῶνται ἤδη τὸ 60% τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων παρ' ἐμπορικῆς τραπεζαίας, ἔναντι 50% κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1957 καὶ 56,5% κατὰ τὸ 1956.

Κ Α Τ Ε Υ Θ Ὑ Ν Σ Ε Ι Σ Π Ι Σ Τ Ω Τ Ι Κ ῆ Σ Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ ῆ Σ

Τὸ παρελθὸν ἔτος 1958 ἀποτελεῖ διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ δι' ὅλον τὸ τραπεζικὸν σύστημα σταθμὸν, ὅστις, θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ, διακρίνει δύο περιόδους τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς. Χάρις εἰς τὴν ἐπιτυχῶς ἐφαρμοσθεῖσαν ἀπὸ τοῦ 1956 πολιτικὴν, ὅσον ἀφορᾷ κυρίως τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀποταμιεύσεων εἰς τοὺς φυσικοὺς τῶν ἀγωγῶν, αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι ἀπέκτησαν διὰ τῆς σημαντικωτάτης αὐξήσεως

τῶν καταθέσεων, τὰ ἀναγκαῖα κεφάλαια πρὸς ἐπαρκῆ χρηματοδότησιν τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διακινήσεως τῶν ἀγαθῶν. Παραλλήλως, ἡ επέκτασις τῶν πιστωτικῶν ἐργασιῶν τῶν τραπεζῶν ἐξησφάλισε τὴν βαθμιαίαν βελτίωσιν τῆς ἀποδοτικότητός των, ἥτις διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἦτο λίαν χαμηλὴ καὶ ποικίλας σοβαρὰς ἀνωμαλίας ἐδημιούργει. Οὕτω, ἡ ἀκολουθηθεῖσα κατὰ τὴν παρελθούσαν τριετίαν πολιτικὴ κατέστησε δυνατὴν τὴν ἀντιμετώπισιν ἐπιτακτικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδυσχέρανον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς. Αἱ βραχυπρόθεσμοι ἀνάγκαι τῆς οικονομίας ἔχουν κατὰ μέγα μέρος καλυφθῆ, εἰς ἃς δὲ κατηγορίας καὶ περιπτώσεις αἱ συναλλαγαι δὲν τυγχάνουν ἰκανοποιητικῆς δι' αὐτὰς χρηματοδότησεως, τοῦτο δὲν ὀφείλεται πλέον εἰς ἀνεπάρκειαν τῶν κεφαλαίων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ἀλλ' εἴτε εἰς ὀργανικὰς ἀδυναμίας αὐτῶν τούτων τῶν ἐπιχειρήσεων, εἴτε εἰς τοὺς κανόνας χρηματοδότησεως, τοὺς τιθεμένους ὑπὸ τῶν Νομισματικῶν Ἀρχῶν ἐν τῇ ἐπιδιώξει ἐξυπηρετήσεως ἄλλων ἀναγκῶν καὶ σκοπῶν.

Π ρ ο β λ ῆ μ α τ α τ ο ὕ τ ρ α π ε ζ ι κ ο ὗ σ υ σ τ ῆ μ α τ ο ς

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀντιμετωπίζει ὡς πρόβλημα πρωτεύουσας σημασίας τὸ ὑψηλὸν κόστος τοῦ χρήματος, ὅπερ ὀδηγεῖ εἰς ὑψηλὰ ἐπιτόκια, ἀκόμη καὶ προκειμένου περὶ χορηγήσεων πρὸς βασικοὺς παραγωγικοὺς κλάδους. Ἐὰν ἄλλοι φορεῖς τῆς πίστεως εἶναι εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιιοῦν χορηγήσεις μὲ χαμηλότερα ἐπιτόκια, διότι δὲν ἔχουν χρεωστικούς τόκους ἢ ἐπιθερύνονται μὲ πολὺ χαμηλὸν ἐπιτόκιον, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα περιορίζεται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἐπιτοκίων ἐκ τοῦ σήμερον ἰσχύοντος ἐπιπέδου ἐπιτοκίων καταθέσεων. Τὰ ἐπιτόκια ταῦτα, βεβαίως, ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀποταμιευτοῦ καὶ δύνανται νὰ υποβιβασθοῦν περαιτέρω μόνον σὺν τῇ βελτίωσει τῶν συνθηκῶν. Πιστεύομεν, ὅμως, ὅτι ἡ βελτίωσις αὕτη εἶναι συνεχῆς καὶ θέλει ἐπιτρέψει ταχέως τὸν λογικὸν υποβιβασμὸν τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων.

Ἄλλὰ τὸ κόστος τοῦ χρήματος διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν αὐξάνουσι περαιτέρω δεσμεύσεις λίαν σημαντικοῦ μέρους τῶν κεφαλαίων της, δι' ἃς οὐδεμία ἀποζημίωσις ἢ πολὺ κατω-

τέρα του κόστους των τοιαύτη παρέχεται, διότι τμήμα των συγκεντρωμένων καταθέσεων παρά τας έμπορικαίς τραπεζαίς και δὴ παρὰ τῆ Ἑθνικῆ Τραπεζῆ, ἣτις λόγω τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς εἶναι ὁ μέγιστος ἀγωγὸς τῶν ἀποταμιευομένων κεφαλαίων, μεταφέρεται ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν, εἰς ἄλλους τομεῖς καὶ φορεῖς μὲ χαμηλὸν ἐπιτόκιον. Οὕτω, ποσοστὸν, ἤδη λίαν σημαντικόν, ὑψηλοτόκων καταθέσεων διοχετεύεται εἰς χρηματοδοτήσεις χαμηλοτόκους μὲ συνέπειαν τὴν αὐρῆσιν οὐσιαστικῶς τοῦ κόστους τοῦ ὑπολοίπου, τοῦ διατιθεμένου εἰς τὰς συνήθεις πιστωτικὰς ἐργασίας τῆς τραπεζῆς. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραγνωρίζεται ἡ σκοπιμότης ἐνισχύσεως τῶν ἀποθεματικῶν καὶ προβλέψεων τῆς Τραπεζῆς, ἅτινα κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον ἦσαν οὐσιαστικῶς ἀνώτερα.

Τὰ ὡς ἄνω δεδομένα ὀδηγοῦν εἰς κόστος χρήματος καὶ ἐπιτόκια χορηγήσεων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὐχερὲς ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην νὰ μειωθῶν. Ἐν τούτοις, σταθερῶς πρέπει νὰ ἐπιδιωθῆ ὁ ὑποβιβασμὸς των, προκειμένου ἰδίᾳ περὶ ἱκανοποιήσεως πιστωτικῶν ἀναγκῶν προτεραιότητος, διότι διαμορφοῦν δυσμενῶς ἓνα ἐκ τῶν συντελεστῶν τοῦ κόστους παραγωγῆς, εἰς περίοδον μάλιστα καθ' ἣν ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀνταγωνιστικότητος τῶν ἐλληνικῶν ἐπιχειρήσεων ἀποτελεῖ ἐπιδίωξιν πρωτίστης σημασίας.

Πρόβλημα διὰ τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀκαμψία, τὴν ὁποῖαν προσδίδει εἰς τινὰς περιπτώσεις ἡ βάσει γενικῶν κανόνων ρυθμισίς τῶν ἐπιτρεπομένων χορηγήσεων. Ὑφ' ὧν μὲν θεωρεῖται ὡς ἐπιδιωκτέος σκοπὸς ἡ προώθησις ὑπὸ τῶν τραπεζῶν σκοπίμων ἐπενδύσεων καὶ ἐπιχειρηματικῶν συνδυασμῶν, ἀλλ' αἱ ὑφιστάμεναι ρυθμίσεις δὲν καθιστοῦν σήμερον δυνατὴν τὴν συμμετοχὴν τῶν τραπεζῶν εἰς ἰδρυομένας ἐπιχειρήσεις ἢ ἐπιχειρήσεις ἐπιδιωκούσας τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγικότητος των καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δραστηριότητος των. Τοιαυτὰ πρωτοβουλία ἔχουν οὐσιαστικῶς ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς μὲ κίνδυνον ὁ ρόλος των νὰ ἀποβῆ ἀπλῶς παθητικός.

Χωρὶς νὰ παραγνωρίζωμεν τὰς εἰς κεφάλαια ἀνάγκας ἄλλων τομῶν, ὡς εἶναι ἡ ἀγροτικὴ καὶ ἡ κτηματικὴ πίστις, εἰς τοὺς ὁποίους ἀντιστοίχως εἰδικευμένοι φορεῖς δὲν συγκεντροῦν

τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς κάλυψιν τῶν ἀποταμιεύσεις, νομίζομεν, ὅτι διαγράφονται ἤδη αἱ προϋποθέσεις καὶ καθίσταται ἐπιτακτικώτερα ἡ σκοπιμότης διὰ τὴν παροχὴν τῆς δυνατότητος, ὅπως αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι ἀναπτύξουν τὰς ἐργασίας των καὶ ἀναλάβουν εὐρύτερας πρωτοβουλίας, ἐντὸς τῶν πλαισίων πάντοτε τοῦ ἐλέγχου τῆς πιστοδοτήσεως, ὅστις ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν ἐπιδιώξεων τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς διασφάλισως τῆς νομισματικῆς σταθερότητος. Ἡ δυνατότης αὐτῆ, ἡ ὁποία καὶ αὐτὰς ταύτας τὰς τραπεζὰς θὰ ὠθήσῃ εἰς ἀναήθησιν βελτιωμένων μεθόδων χρηματοδοτήσεως, θὰ πρέπει ἐγκαίρως καὶ σαφῶς νὰ καθορισθῆ, ὥστε τὸ τραπεζικὸν σύστημα νὰ ἀναπροσαρμοσθῆ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοιούτων ἐργασιῶν.

Διὰ τὴν συστηματικώτεραν ἄσκησιν τῆς μακροπροθέμου πίστεως προϋπόθεσιν ἀποτελεῖ ἡ διαμόρφωσις σαφεστέρως προοπτικῆς καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν φορέων αὐτῆς. Ἡ ἐξωτραπεζικὴ κεφαλαιαγορὰ δὲν παρουσιάζει σημαντικὴν πρόοδον καὶ οὐτὲ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναμένεται τοιαύτη. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν εἰς τὸ μέλλον, ὡς ἐλπίζεται, ἡ κεφαλαιαγορὰ σημειώσῃ οὐσιώδη πρόοδον, δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβῆ αὐτῆ ταχέως ἀποφασιστικὸς παράγων εἰς τὴν συγκέντρωσιν ἀποταμιεύσεων. Ὡς δεικνύει καὶ ἡ προπολεμικὴ πείρα, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐξωτραπεζικῆς κεφαλαιαγορᾶς καθιστᾷ βραδείαν ὁ περιορισμένος ἀριθμὸς ἐπιχειρήσεων μεγάλῃς ἐπιφανείας καὶ παραδόσεως, αἵτινες, εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας, προσελκύουν τὰ κεφάλαια τῆς εὐρύτερας μάξης τῶν ἀποταμιευτῶν.

Παρ' ἡμῖν, ἡ προτίμησις τῶν ἀποταμιευτῶν στρέφεται πάντοτε κατὰ κύριον λόγον εἰς τὰς καταθέσεις ἔπαρὰ τραπεζαίς. Εἰς τὸ παρὸν στάδιον ἐξελίξεως τῆς ἐλληνικῆς οικονομίας, αἱ τράπεζαι καταθέσεων εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι κυρίως δύνανται νὰ συγκεντρώσουν τὴν ἀποταμίευσιν καὶ νὰ διοχετεύσουν αὐτὴν εἰς βραχυπροθέμους πιστώσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς μακροτέρας διαρκείας τοποθετήσεις. Ὁ τύπος τῆς μικτῆς τραπεζῆς, οἷα ἡ ἡμετέρα Τράπεζα, καὶ προπολεμικῶς παρ' ἡμῖν ἀλλὰ καὶ εἰς πλείστας χώρας τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, ὑπῆρξεν ὁ κύριος φορεὺς τῆς μακροπροθέμου βιομηχανικῆς πίστεως. Δέον δὲ νὰ θεωρηθῆ καὶ σήμερον, ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας συνθήκας, ὡς

ιδιαίτερως πρόσφορος διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς πίστεως ταύτης. Εἰς χώρας διελθούσας ἀπὸ τὸ στάδιον οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, εἰς δ' εὐρίσκειται ἡ Ἑλλάς σήμερον, ἡ προώθησις καὶ ἡ ἴδρυσις πλείστων βιομηχανιῶν καὶ ἡ δραστηριοποίησις τῆς χρηματιστηριακῆς ἀγορᾶς ὠφελοντο εἰς τραπεζίας ἀσκούσας μικτὰς ἐργασίας. Θὰ ἤθελον ἐπίσης, ν' ἀναφέρω, ὅτι εἰς πλείονας περιπτώσεις, πρόσφατοι ἐκθέσεις τῆς Διεθνoῦς Τραπεζικῆς Ἀναπτύξεως συνέστησαν τὴν ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εὐρύτεραν ἄσκησιν τῆς μακροθέμου πίστεως. Εἰς εὐνόησιν τῶν μικτῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν ἀπέβλεπον ὡσαύτως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἀκολοθηθεῖσα πολιτικὴ εἰς πολλὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

Βεβαίως, ἡ παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλείστον βραχυπρόθεσμος μορφή τῶν καταθέσεων παρ' ἐμπορικῆς τραπεζίας θετεῖ ὄρια εἰς τὰς δυνατότητας χορηγήσεως ὑπ' αὐτῶν μακροπρόθεσμον δανείων. Ἐν τούτοις, δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι ἐν τῇ πραγματικότητι μέγα μέρος τῶν ὡς ἄνω καταθέσεων ἔχουν μακροχρονιώτερον χαρακτήρα, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι, ὡς γίνεται δεκτὸν σήμερον εἰς τὴν διεθνή τραπεζικὴν θεωρίαν καὶ πράξιν, αἱ Κεντρικαὶ Τράπεζαι ὀφείλουν καὶ δύνανται ἀκινδύνως διὰ τὴν νομισματικὴν ἰσορροπία νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης, τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ρευστότητα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΟΛΟΤΟΤΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ ἀντιμετώπισῃ τὸ τραπεζικὸν σύστημα καὶ τὰ ὁποῖα προήλθον ἀπὸ ὀρισμένας ἐξελίξεις καὶ δυσχερείας ἐμφανισθείσας εἰς τὸν ἐπιχειρηματικὸν τομέα καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐν γένει, δύνανται νὰ διακριθοῦν εἰς παροδικῆς μορφῆς προβλήματα καὶ προβλήματα μονιμωτέρου χαρακτήρος.

Εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι, λόγῳ κυρίως τῆς κάμψεως τῶν γεωργικῶν εἰσοδημάτων, ἧτις ἐσημειώθη ἀκριβῶς εἰς περίοδον καθ' ἣν ἡ ὀλιγόχρονη ἀνοδικὴ τάσις τῆς οἰκονομίας εἶχεν ὀδηγήσει εἰς ἐντόνωσιν ὑψωτικῆν φορὰν τὴν δραστηριότητα εἰς τὸν τομέα τῆς μεταποιήσεως καὶ τῶν συναλλαγῶν ἐν γένει, ἐδημιουργήθη ὀρισμένη ἰσορροπία μεταξύ προσφορᾶς καὶ ζήτησεως. Ἴσως ταύτην ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα συν-

εκάλυψε καὶ ἐνδοχόμενος κατέστησε τελικῶς μεγαλύτεραν ἢ διέυρυνσις τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλήσεων. Τὸ δημιουργηθὲν πρόβλημα ἐκ τῶν ἠυξημένων ἀποθεμάτων θὰ πρέπει νὰ λυθῇ διὰ τῆς βαθμιαίας ἀναπροσαρμογῆς τῆς παραγωγῆς καὶ θέλει ἀσφαλῶς ἐξομαλυνθῆ μετὰ τὴν ἀναμενόμενῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπάνοδον τῆς ζήτησεως εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα. Τοῦ τραπεζικοῦ ὁμως συστήματος ἔργον εἶναι, ὅπως διὰ συνέτησιν καὶ ἐξειδικευμένην κατὰ περίπτωσιν τακτικῆς χορηγήσεως καταστήσῃ κατὰ τὸ δυνατόν ὁμαλωτέραν τὴν προσαρμογὴν ταύτην.

Ἄλλὰ πέραν τούτου, κύριον καθήκον τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος εἶναι ὅπως ἀναζητήσῃ τὰς καταλληλοτέρας μεθόδους, ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν προβλημάτων χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας, τὰ ὁποῖα, ἐὰν ἐξεδηλώθησαν ὀξύτερον κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς χαλαρώσεως τῆς ζήτησεως, εἶχον καὶ ἔχουν μονιμώτερον χαρακτήρα, ὀφειλόμενα εἰς τὴν κεφαλαιουχικὴν σύνθεσιν μεγάλου μέρους τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι εἰς πολλὰς ἐπιχειρήσεις ἐμφανίζεται δυσαναλογία μεταξύ ἰδίων κεφαλαίων καὶ δανειακῶν κεφαλαίων. Τὸ ὑψηλὸν ποσοστὸν τῶν δευτέρων ὀδηγεῖ εἰς σοβαρὰν ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων, ἰδίως λόγῳ τοῦ ὑφισταμένου παρ' ἡμῖν ἐπιπέδου ἐπιτοκίων. Ἐξ ἄλλου, ἡ ὑψηλὴ ἐξάρτησις τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἐκ δανειακῶν, κατὰ τὸ πλείστον βραχυπρόθεσμων, κεφαλαίων δημιουργεῖ εἰς αὐτὰς δυσχερείας εἰς τὸν μακροχρόνιον προγραμματισμὸν τῆς παραγωγῆς των καὶ ἀβεβαιότητα εἰς τὰ σχέδιά των.

Κρίσιμον πρόβλημα ἀποτελεῖ ὅτι εἰς πλείστας περιπτώσεις αἱ ἐπιχειρήσεις δὲν διαθέτουν ἐπάρκεις ἴδιον μόνιμον κεφάλαιον κινήσεως. Ὅσακις δὲ αἱ ἀντιστοιχοὶ ἀνάγκαι των χρηματοδοτοῦνται ἐκ τραπεζικῶν κεφαλαίων ἢ κεφαλαίων τρίτων, τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζουσι, εἶναι ὅτι συνήθως, κατὰ τὸν χρόνον τῆς λήξεως τοῦ δανεισμοῦ, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις των, καθ' ὅσον δὲν ἔχουν ἐν τῷ μεταξύ ἐπιτύχει τὴν δημιουργίαν ἀντιστοίχου ἰδίου κεφαλαίου. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ἰδία τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἡ ἀποδοτικότης τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς αὐτὰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων πρὸς ἐξόφλησιν καὶ μεσοπρόθεσμος ἔτι ἀνα-

λαμβάνομένων ὑπ' αὐτῶν ὑποχρεώσεων: Τὸ πρόβλημα τοῦτο καθιστᾷ ὀξύτερον τὸ μὴ δυνάμενον νὰ παραγνωρισθῆ γεγονός, ὅτι παρὰ τὴν μείωσιν τοῦ μέσου ὄρου τῶν ὀνομαστικῶν ἐπιτοκίων τῶν δανειακῶν ἐν γένει κεφαλαίων, εἰς ἠξυμνημένην ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων ὁδηγεῖ σήμερον τὸ ὕψος τῶν πραγματικῶν ἐπιτοκίων. Ἐὰν ἄλλοτε ἡ ἐπιβάρυνσις ἐξ ἀσυνήθως ὑψηλῶν ἐπιτοκίων ἐμειοῦτο ἐκ τῆς ἐλαφρύνσεως τὴν ὁποίαν ἐσήμαινεν ἡ ἀνοδικὴ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν, τοῦτο δὲν συμβαίνει πλέον. Ἡ ἐπιβάρυνσις εἶναι ἰδιαίτερος αἰσθητὴ εἰς ἐπιχειρήσεις ἐχούσας μακρὸν κύκλον παραγωγῆς, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν περίπτωσιν περισσότερον μακροχρονίου δανεισμοῦ.

Ἐφ' ὅσον κατὰ κανόνα αἱ μικρότεραι ἀλλὰ καὶ αἱ μεγάλαι, μὲ τὰ ἑλληνικὰ μέτρα, ἐπιχειρήσεις στεροῦνται τῆς δυνατότητος προσφυγῆς εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν, εἶναι μεταξύ τῶν καθηκόντων τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος ἡ ἀναζητήσις τῶν μέσων καὶ τῶν μεταβολῶν εἰς τὰς μεθόδους χορηγήσεως, ἵνα ὑποβοηθηθῆ ἡ ἐξυγίανσις τῆς κεφαλαιουχικῆς συνθέσεως τῶν ἐπιχειρήσεων.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία σήμερον, καίτοι συναπτόμενα ἐν τῇ ὁλότῳ τῶν μὲ τὸ θέμα τῆς χρηματοδοτήσεώς της, δὲν ἐξαντλοῦνται εἰς τοῦτο. Δι' ὃ καὶ ἡ δελτίασις τῶν συνθηκῶν καὶ ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ δύο ἄλλους παράγοντας: Πρῶτον, ἀπὸ τὰς προσπάθειάς ἄς θὰ καταβάλλουν αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἐπιχειρηματικοὶ φορεῖς διὰ τὴν ἐξυγίανσιν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς βιομηχανίας· καί, δεύτερον, ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τοῦ Κράτους, ἥτις θὰ πρέπει νὰ ἀσκήσῃ πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ δώσῃ τὴν ὥθησιν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Ἐἶναι εὐτυχές, ὅτι ἡ διαμορφωμένη πολιτικὴ τοῦ Κράτους σαφῶς προσανατολίζεται σήμερον εἰς τὸ νὰ μὴ παρέχῃ ἀδικαιολογήτως στήριξιν εἰς ἀποτυγχανούσας ἐπιχειρήσεις καὶ νὰ μὴ παρακωλύῃ τὸν ἀνταγωνισμόν, τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἐπιλογὴν καὶ ἀνανέωσιν τῶν παραγωγικῶν μονάδων. Ἡ κρατικὴ πολιτικὴ στρέφεται ἤδη σαφῶς εἰς τὴν παροχὴν εὐρυτέρας ἐνισχύσεως

εἰς τὰς ἐπιχειρηματικὰς ἐκείνας μονάδας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἀποβοῦν ἀποδοτικαὶ καὶ ἀνταγωνιστικαί. Ἀπολύτως συμφώνους μᾶς εὐρίσκει ἡ εἰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις παροχὴ εὐρυτέρων φορολογικῶν κινήτρων. Πιστεύομεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ μέτρα περαιτέρω ἀποφασιστικῆς φορολογικῆς εὐνοήσεως εἰσοδημάτων ἐπενδυσόμενων παραγωγικῶς εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰσοδημάτων προερχομένων ἐκ νέων βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων προτεραιότητος. Οὕτω, θὰ ἤδυνάτο νὰ παρασχεθῆ καὶ πλήρης ἀκόμη ἀπαλλαγὴ ἐκ τοῦ φόρου εἰσοδήματος τοῦ τμήματος τῶν κερδῶν, τοῦ ἀποδεδειγμένως διατεθέντος διὰ τὴν χρηματοδότησιν νέων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, ὡς καὶ μείωσις ἢ ἀναστολὴ τῆς φορολογίας προκειμένου περὶ κερδῶν ἐκ νέων βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Ἐπιβιάλλεται ἐπίσης ἡ διεύρυνσις τῶν περιπτώσεων χορηγήσεως δασμολογικῆς ἀτελείας ἐπὶ εἰσαγωγῶν καινουργῶν μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι εὐρυτάτη σήμερον εἶναι εἰς πολλὰς χώρας ἡ χρησιμοποίησις φορολογικῶν κινήτρων. Ἰδιαίτερος θὰ ἤδυνάτο νὰ ἀναφερθῆ ἡ περίπτωση τῆς Ἰταλίας, εἰς τὴν ὁποίαν παρέχεται πλήρης ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν φόρον εἰσοδήματος εἰς τὰς εἰς τὴν νότιον περιοχὴν ἰδρυόμενας βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, ὡς καὶ ἐπιδότησις τῶν δαπανῶν των εἰς κεφαλαιουχικὰς ἐγκαταστάσεις· ὡσαύτως, ἡ περίπτωση τοῦ Ἰσραήλ, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐνῶ ἡ φορολογία εἶναι ὑψηλὴ, εἰς ὠρισμένας ἐπιχειρήσεις παρέχεται πλήρης ἀπαλλαγὴ.

Ἐξ ἄλλου, σοβαρῶς πρέπει νὰ ἀπασχολῆσῃ τὴν Κυβέρνησιν ἡ ρύθμισις ὠρισμένων ἐδικῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἰδιαίτερος θὰ συντελέσουν εἰς τὴν δημιουργίαν βασικῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς πίστεως καὶ διὰ τῆς μακροπροθέσμου βιομηχανικῆς πίστεως. Ὡς ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων πρέπει ν' ἀναφερθῆ ἡ μείωσις τῶν δαπανῶν ἐγγραφῆς ὑποθήκης καὶ τὸ ἐπι σημαντικώτερον θέμα τῆς προνομικῆς ἰκανοποιήσεως ὠρισμένων ἀπαιτήσεων ἥτις, ὡς δυναμένη νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐκμηδένισιν τῆς ἀξίας τῆς παρεχομένης ἀσφαλείας, δημιουργεῖ ἀβεβαιότητα καὶ ἐπιφυλακτικότητα εἰς τὰς δανειακὰς σχέσεις καὶ παρεμποδίζει τὴν μακροπρόθεσμον χρηματοδότησιν. Ἐπιβεβλημένη ἐπίσης κρίνεται ἡ καθιέρωσις ταχύτερας διαδικασίας ἐκτελέσεως.

Είναι ιδιαίτερος σκόπιμος επίσης, όπως άπο κοινοῦ ὑπό τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἐπιχειρηματικῶν ὀργανώσεων ἀναληφθῶν πρωτοβουλία πρὸς παροχὴν εὐρύτερας τεχνικῆς βοηθείας καὶ ἐν γένει ὀργανωτικῆς καθοδηγήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν, ὡς συμβαίνει εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας εὐρισκομένης εἰς τὸ αὐτὸ στάδιον οἰκονομικῆς ἐξελίξεως μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἀναγνωρίσασα τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἐνίσχυσεν ἤδη καὶ αὐτὴ τὰς ἀντιστοίχους ὑπηρεσίας τῆς προσβλέπει δὲ μετ' ἰκανοποιήσεως εἰς προτάσεις δημιουργίας κέντρον βιομηχανικῶν ἐρευνῶν, διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ ὁποίου προθύμως θὰ συνέβαλλεν.

Αἱ γενικαὶ κατευθύνσεις αἵτινες θὰ ἔδει, κατὰ τὴν ἄποψιν τῆς ἡμετέρας Τραπεζῆς, νὰ δοθῶν εἰς τὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν καὶ τὰς ἐργασίας τῶν Τραπεζῶν ἵνα αὗται, παραλλήλως μετὰ τὴν κρατικὴν πολιτικὴν, ἀναποκριθοῦν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ὡς ἄνω διαγραφέντων προβλημάτων καὶ τὰς ἀνάγκας ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι :

Ὡς ἀφετηρίαν θέτομεν τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Χώρας δέον νὰ ἀναζητηθῆ τόσον εἰς τὴν δημιουργίαν νέων βιομηχανικῶν κλάδων, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐξυγιάνσιν τῶν ὑφισταμένων βιομηχανιῶν. Δὲν εἶναι λογικὸν νὰ περιορισθῶμεν τὴν προσπάθειάν μας εἰς νέας ἐπενδύσεις, ἐφ' ὅσον ἀναγκαῖα καὶ δυνατὰ εἶναι ἡ πληρεστέρα καὶ περισσότερον ἐκλογικὴ ἐκμετάλλευσις καὶ ἀξιοποιήσις ὑφισταμένων παγίων παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων. Ἐνῶ εἶναι ἀπολύτως ἐνδεδειγμένον, πεπαλαιωμένον ἐξοπλισμὸς καὶ ἐπιχειρήσεις στερούμεναι ὀργανώσεως καὶ μὴ ἐπιδιώκουσαι τὴν ἀνανέωσιν των νὰ ἀφεθοῦν ἐκτὸς πάσης ὑποστηρίξεως, εἶναι ἐπιβεβλημένον, ὅπως ἐκσυγχρονίζωμεν καὶ μετὰ τὴν ἀναπτύξεως ἐπιχειρήσεις ὑποβοηθηθῶν, παρεχομένων εἰς αὐτὰς τῶν μέσων διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἀνταγωνιστικότητός των καὶ τὸν λελογισμένον προγραμματισμὸν τῆς παραγωγῆς των.

Δυσκόλως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὡς ἐπαρκεῖς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐπιχειρήσεις μετὰ σοβαρὰ ἤδη ἴδια κεφάλαια εἰς ἐγκαταστάσεις δὲν δύνανται νὰ τύχουν δανεισμοῦ διὰ τὴν ἐπέκτασιν ἢ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν των, ἐὰν δὲν μετάσχουν εἰς αὐτὴν διὰ νέων ἰδίων κεφαλαίων εἰς ὑψηλὸν ποσοστὸν. Δυσκόλως ἐπίσης δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὴν δικαιο-

λόγησιν τῶν δισταγμῶν διὰ τὴν χρηματοδοτησιν κατὰ περίπτωσιν τῶν εἰς μόνιμον κεφάλαιον κινήσεως ἀναγκῶν ὑγιῶν ἐπιχειρήσεων ὑπὸ ὄρους καὶ προθεσμίας αἵτινες ἐπιτρέπουν εἰς αὐτάς, βάσει τῶν δεδομένων τῆς ἀποδοτικότητός των, τὴν ὁμαλὴν ἀφ' ἐνὸς ἐξόφλησιν τῶν ὑποχρεώσεων τῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀνεμπόδιστον καὶ βάσει προγράμματικῶν πραγματοποιήσεων τοῦ κύκλου τῆς παραγωγῆς των.

Ἐφ' ὅσον ἀποβλέπομεν εἰς ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ ἐκβιομηχανίσεως τῆς Χώρας, πολὺ ἀποφασιστικώτερα πολιτικὴ ἐνίσχυσεως τῆς βιομηχανίας πρέπει νὰ ἀκολουθηθῆ. Ὁ Ο.Χ.Ο.Α., ὡς ἴδρυμα ἀναπτύξεως παρόμοιον πρὸς καὶ εἰς ἄλλας χώρας μεταπολεμικῶς δημιουργηθέντα μετὰ κεφάλαια κρατικὰ καὶ ξένης βοήθειας ἰδρύματα, θὰ πρέπει νὰ ἀναποκριθῆ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς προϋποθέσεις μιᾶς ἐξορμήσεως πρὸς ἐξυγιάνσιν τῆς βιομηχανίας, παρέχων μέσφ τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τοῦτο κεφάλαια. Ὁ Ο.Χ.Ο.Α. δέον νὰ ἀκολουθήσῃ τακτικὴν χρηματοδοτήσεων, ἥτις νὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν δυνατότητα ἀναπτύξεως τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὴν ἀπὸ γενικωτέρας οἰκονομικῆς ἀπόψεως σημασίαν τῆς καὶ νὰ μὴ θέτῃ ὡς ὄρον τὴν συμμετοχὴν τῆς ἐπιχειρήσεως δι' ἰδίου κεφαλαίου εἰς ἀπραγματοποίητα ὑπὸ συνθήκας ἐλλείψεως κεφαλαίων εἰς τὴν βιομηχανίαν ποσοστά. Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀσφαλείας δέον νὰ ἀφίεται εἰς τὴν μεσολαβοῦσαν τράπεζαν, ἔχουσαν τὴν εὐθύνην καὶ δίδουσαν τὴν ἐγγύησιν τῆς.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶναι διατεθειμένη καὶ θεωρεῖ βασικὴν ὑποχρέωσιν τῆς, ἀπορρέουσαν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν, ὅπως προσαρμόσῃ τὴν πολιτικὴν τῆς καὶ τοὺς ὄρους τῶν χορηγήσεών τῆς εἰς τὰς ἐπιδιώξεις ἐξυγιάνσεως τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις δημιουργίας βελτιωμένων προϋποθέσεων ἀναπτύξεως τῆς δραστηριότητός τῆς.

Πρῶτον, εἶναι διατεθειμένη ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε συγκεκριμένων περιπτώσεων, νὰ καθορίξῃ προθεσμίας δανεισμοῦ ἀναποκρινόμενας πρὸς τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας καὶ τὰς δυνατότητας τῶν ἐπιχειρήσεων.

Δεύτερον, θεωρεῖ ὅτι εἶναι πρωτίστης σημασίας, ἡ ἀνάληψις ὑπ' αὐτῆς εὐρύτερων πρωτοβουλιῶν, μέχρι καὶ συμμετοχῆς τῆς εἰς ἐπι-

χειρήσεις, ἵνα προωθήσῃ νέας ἐπενδύσεις καὶ ἐπιτρέψῃ τὴν βελτίωσιν τῆς κεφαλαιουχικῆς συνθέσεως ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων. Εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ἐπιδιώξεων αὐτῶν, ἡ Ἔθνικὴ Τράπεζα ἀφ' ἐνὸς ἐνίσχυσε τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀρμοδιῶν ὑπηρεσιῶν τῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπεζήτησεν, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς συμφωνίας μετὰ Γερμανικῶν Τραπεζῶν καὶ Ἀμερικανικῆς Τραπεζῆς, τὴν συνεργασίαν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων τῆς ἀλλοδαπῆς πρὸς διοχέτευσιν κεφαλαίων τῶν εἰς ἑλληνικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἐν γένει ὑποδοθήσῃ ἐπιχειρηματικῶν συνδυασμῶν.

Τρίτον, ἡ Ἔθνικὴ Τράπεζα ἀποβλέπει εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἐκ τόκων ἐπιβαρύνσεως τῶν παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων, τὴν ὅποιαν θεωρεῖ οσοβαρὸν ἀνασχετικὸν παράγοντα εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἀνταγωνιστικότητός τῶν.

Πρὸς τοῦτο ἡ Ἔθνικὴ Τράπεζα θὰ ἦτο ἀπολύτως διατεθειμένη νὰ προβῇ εἰς διαφορισμὸν καὶ μείωσιν ἐπιτοκίων χορηγήσεών τῆς καὶ εἰς θάρος τῆς ἰδίας τῆς ἀποδοτικότητος, ἐὰν δὲν ἀπέκλειε τοῦτο τὸ γε νῦν ἔχον ἡ ὑπαρξίς πλεονεκτητικῶν ἀναγκῶν τῆς καὶ ἡ ὑψίστη σκοπιμότης δημιουργίας ἐπαρκῶν ἀποθεματικῶν χάριν τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ ὅλου πιστωτικοῦ συστήματος. Σήμερον ὁμως μείωσις τῶν ἐπιτοκίων χορηγήσεων δὲν εἶναι προφανῶς ἐφικτὴ, εἰμὴ μόνον διὰ μειώσεως τοῦ κόστους τοῦ χρήματος διὰ τὰς Τραπεζάς. Τοιαύτη μείωσις εἶναι λογικὸν νὰ ἀναμένεται ἀπὸ τὸν ὑποβιβασμὸν ἐπιτοκίων καταθέσεων, ὅστις δύναται, μὲ τὴν ἐνισχυομένην ροπὴν τοῦ κοινοῦ πρὸς κατάθεσιν, νὰ πραγματοποιηθῇ συντόμως.

Ἄλλὰ περαιτέρω, πρὸς ἐπίτευξιν κόστους χρήματος προσιδιάζοντος εἰς χορηγήσεις μακροτέρας διάρκειας εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως διατεθοῦν εἰς τὴν Τράπεζαν χαμηλότοκα κεφάλαια μονιμωτέρας φύσεως. Μόνον διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως τοιούτων κεφαλαίων εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ μείγμα διαθεσίμων κατάλληλων διὰ τοιαύτας χορηγήσεις. Ἡ ἀποστέρησις τῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τὰ ὑπ' αὐτῆς ἤδη διατιθέμενα κεφάλαια Δημοσίων Ὄργανισμῶν καθιστᾷ ἀδύνατον μίαν τοιαύτην πολιτικὴν χορηγήσεων. Ἡ ἀποστέρησις αὕτη, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν σαφῶς τὴν διαγραφομένην προοπτικὴν, ἀποκλείει τὴν Τράπεζαν ἀπὸ τὴν συστηματικὴν ἄσκησιν τῆς μεσοπροθέσμου πίστεως. Ἐφ' ὅσον ἀληθῶς εὐνοεῖται ἡ ἐπιδιώξις τῆς

Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νὰ ἀφιέρωσῃ οὐσιώδεις καὶ ἀξανάνομενον ποσοστὸν τῶν χορηγήσεών τῆς εἰς μακροπροθέσμους παραγωγικὰς τοποθετήσεις, θὰ πρέπει, ὄχι μόνον νὰ μὴ δεσμεύονται διαθεσίμα τῆς εἰς ὀρισμένες ἰδιοτύτους χορηγήσεις, αἰτίνας καὶ ἄλλοθεν εἶναι δυνατόν νὰ ἰκανοποιηθοῦν καὶ νὰ μὴ ἀποστερηθῇ αὕτη τῶν ὀλίγων χαμηλοτόκων κεφαλαίων, τὰ ὅποια σήμερον διαθέτει, ἀλλὰ καὶ νὰ παρασχεθοῦν εἰς αὐτὴν κεφάλαια ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια διὰ παρομοίους σκοπούς, ἀτόκως ἢ χαμηλότοκως διατίθενται εἰς ἄλλους φορεῖς καὶ τομεῖς.

Οὕτω πιστεύομεν, ὅτι διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ συστηματικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἡ ἄσκησις τῆς μακροπροθέσμου πίστεως ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Τραπεζῆς ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν ὅπως σχηματισθῇ ἐιδικὸν κεφάλαιον ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς κατηγορίας αὐτῆς τῆς πίστεως. Τοῦτο δέον νὰ ἀποτελῆται, ὡς σήμερον, ἀπὸ ποσοστὸν τῶν παρ' ἡμῖν καταθέσεων, νὰ ἐνισχυεταὶ ὁμως πρῶτον ἀπὸ κεφάλαια Δημοσίων Ὄργανισμῶν, ἥτοι ἀπὸ τὰ ἤδη παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Τραπεζῇ ὑφιστάμενα, τῶν ὁποίων ἐπεδλήθη τελευταίως ἡ σταδιακὴ ἐπιστροφή, καὶ ἀπὸ μέρος τῶν νεοδημιουργουμένων, καὶ δεύτερον ἀπὸ κεφάλαια διατιθέμενα ὑπὸ τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μόνον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐπαρκῶς χαμηλὸν ἐπιτόκιον καὶ φύσις διαθεσίμων ἀνταποκρινομένη εἰς τὸν μακροχρόνιον χαρακτῆρα τῶν χορηγήσεων.

Παράλληλως θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ καὶ ἡ τροποποίησις τῶν σχετικῶν κανόνων τῆς χρηματοδοτήσεως, ἵνα οὗτοι ἀνταποκρίνονται περισσότερον πρὸς τὰ δεδομένα καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ περιορισμὸς τῆς πενταετοῦς προθεσμίας εἰς τὰ δάνεια διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις δὲν συμβιβάζεται, εἰς πλείστας περιπτώσεις, πρὸς τὴν φύσιν τῶν χρηματοδοτουμένων ἀναγκῶν, ἀποτελεῖ ἀνασχετικὸν διὰ τὰς Τραπεζάς ὄρον καὶ εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ δυσχερεῖας εἰς τὰς δανειοδοτούμενας ἐπιχειρήσεις. Ἐπίσης ἀνεπαρκῆς διὰ τὴν χρηματοδότησιν ἀναγκῶν εἰς μόνιμον κεφάλαιον κινήσεως εἶναι ἡ σήμερον ὑφιστάμενη προθεσμία διὰ χορηγήσεις τοιαύτης μορφῆς. Ἡ ἰκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τούτων θὰ εἶδει νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸ καθεστῶς τῆς ὑπ'

ἀριθμὸν 1004 ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐξ ἄλλου, θὰ πρέπει πιθανῶς νὰ ἀναζητηθῆ τὸ τρόπον ὑγιoῦς χρηματοδοτήσεως τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν, ὥστε τὸ βάρος τῆς πιστοδοτήσεως τῆς διακινήσεως τῶν προϊόντων τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς νὰ μὴ φέρῃ ἢ βιομηχανία μετὰς ἐνετύθεν προκυπτούσας ἀνωμαλίας.

Ἐφ' ὅσον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν παρασχεθoῦν, εἰς λογικὴν ἀναλογίαν, χαμηλότοκα

κεφάλαια, ἵνα προβῆ εἰς σύμμειξιν τῶν μετὰ τὰ ἴδια τῆς ὑψηλότοκα διαθέσιμα, καὶ πραγματοποιηθῆ προσαρμογὴ ὠρισμένων κανόνων χρηματοδοτήσεως εἰς τὰς προϋποθέσεις τῆς μεσομακροπροθέσμου πίστεως, ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα θεωρεῖ ἀποστολὴν τῆς, ὅπως εἰς ὅλον ἐν εὐρύτεραν ἔκτασιν ἀσκήσῃ τὴν πίστιν ταύτην μετὰ κριτήρια τραπεζικῶς μὲν ὑγιᾶ, ἀλλὰ καὶ προσανατολιζόμενα εἰς τὴν ἐν γένει δυναμικότητα τῶν ἐπιχειρήσεων, τὴν προοπτικὴν ἀναπτύξεώς τῶν καὶ τὴν ἀνταπόκρισιν τῶν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

ΣΟΦΙΑΣ Μ. ΓΕΔΕΩΝ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ

ΘΕΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

ΤΕΥΧΟΣ Α' - ΔΡΧ. 25